

George Bernard Shaw

A NŐCSÁBÁSZ
(The Philanderer)

Alkalmi komédia

Fordította: Nemes László

Szereplők:

Leonard Charteris
Grace Tranfield
Julia Craven
Daniel Craven ezredes
Joseph Cuthbertson
Sylvia Craven
Dr. Paramore
Portásgyerek a klubban

I. FELVONÁS

A londoni Victoria-kerületi Ashley Gardens egyik lakásának fogadószobájában egy hölgy és egy ur enyeleg. A falakon színházi vonatkozású metszetek és fényképek függnek: Kemble mint Hamlet; Mrs. Siddons mint Katalin királynő a birái előtt; Macready mint Werner (MacIise nyomán); Sir Henry Irving mint III. Richard (Long nyomán); Ellen Terry, Mrs. Kendal, Ada Rehan, Sarah Bernhardt, Henry Arthur Jones, Sir Arthur Pine-ro, Sydney Grundy és így tovább, de nincs ott sem Eleonora Duse, sem bárki más, akinek bármi köze is lehet Ibsenhez. A szoba nem téglalakú, egyik sarkát átlósan vágja le a bejáratú ajtó, a szemköztit egy kiugró ablakmélyedés kerekíti le, a kiugróban virágállványok veszik körül Shakespeare mellszobrát. A kandalló a bejáratú ajtó felőli falban van, a közelében egy karosszék. Az ajtótól kissé távolabb, ugyanazon az oldalon egy kis, kerek asztal, mellette egy szék, az asztalon nyitva egy sárga borítású francia regény. A Shakespeare felőli oldalon áll a nagy, nyitott zongora, billentyűsora a fallal pontosan derékszöget zár be. A kottatartón a "Ha más ajkak" című dal kottája. A zongorán és a kandallópárkányon ernyővel erősen tompított fényű villanylámpák világítanak. A zongora közelében áll egy kerevet, ezen ül a szerelmespár, szorosan egymáshoz simulva, gyengéden átölelve egymást.

A hölgy, Grace Tranfield 32 év körüli, törékeny testalkatu, vonásai finomak, az arckifejezése érzéki. Most éppen átadta magát a pillanat forró hangulatának, de szorosan összezárt ajka, szemöldökének büszke vonala, határozott álla és elegáns tartása jókora adag határozottságot és önbecsülést tükröz. Estélyi ruhában van.

Az uriember, Leonard Charteris, néhány évvel idősebb, öltözete nem konvencionális, de azért elegáns, bársony kabátot és kasmírszövet nadrágot visel. Élénk kék színű puhagalléros ingben van, a nyakán gránátpiros indiai selyemkendő, amit türkizkék gyűrű fog össze. Zokni és bőrszandál van a lábán. Világosbarna haja, bajusza és rövid szakálla látszólag a természet kényekedve szerint nő; de Charteris nagyon gondosan ügyelt, hogy számára ezt a természet a lehető legelőnyösebbre alakítsa. Szerelmes lelkendezése, amit egyébként ő maga is kinevet, valamint szellemes, ötletes humoros modora szöges ellentétben áll az asszony őszinte gyengédségével és méltóságteljes nyugalmaival.

CHARTERIS (szenvedélyesen átöleli Gracet) Édes, drága szerelmem. Mindenem!

GRACE (gyengéden viszonzozza) Drágám! Boldog?

CHARTERIS A mennyországban vagyok.

GRACE Egyetlenem.

CHARTERIS Szívem szerelme! (Boldogan sóhajt, megfogja a nő kezét, különös módon néz a szemébe) És ez volt a legeslegutolsó csókom, Grace, ha csak még egyszer megcsókolnám, biztosan tudom, hogy beleőrülnék. Beszélgessünk. (Elengedi és ültében kissé távolabb húzódik.) Mondja, Grace, ez az első szerelmi kapcsolata?

GRACE Hát elfelejtette, hogy özvegyasszony vagyok? Azt hiszi, csak a pénzéért mentem Tranfieldhez feleségül?

CHARTERIS Honnan tudhatnám? Mellesleg, nem csak azért mehetett hozzá, mert szerette, hanem azért is, mert nem szeretett senki mást. Olyan nagyon fiatalon, mint maga, a lányok pusztán kíváncsiságból szoktak férjhez menni, csak hogy megtudják, milyen is az.

GRACE Ha már megkérdezte, hát megmondhatom: Tranfieldbe sem voltam szerelmes, erre azonban csak akkor jöttem rá, amikor magába szerettem. De nagyon kedveltem, amiért ő olyan szerelmes volt belém. És ez a szerelem annyi jót hozott ki belőle, hogy azóta is mindig arra vágytam, bárcsak beleszerethetnék valakibe. Remélem, most, hogy szerelmes vagyok magába, maga is éppen úgy meg fog kedvelni engem, ahogyan én kedveltem Tranfieldet.

CHARTERIS Drágám, de hiszen éppen azért akarom feleségül venni, mert kedvelem. Szeretni bárkit tudnék... bármelyik csinos nőt.

GRACE Ezt valóban így gondolja, Leonard?

CHARTERIS Természetesen. Miért ne?

GRACE (elgondolkozva) Na nem baj. Mondja, Leonard, ez a maga első szerelmi kapcsolata?

CHARTERIS (meglepte a kérdés egyszerűsége) Nem, istenemre mondom, nem. De nem is a második, nem is a harmadik.

GRACE De úgy értem, az első, ami komoly?

CHARTERIS (némi habozással) Igen. (Kis szünet. A nő nincs meggyőzve. Majd a férfi, kinek lelkiismeretét nagyon is észrevehetően nyomja valami, hozzáteszi) Ez az első, amit én komolyan veszek.

GRACE (fürkésző arckifejezéssel) Értem. A másik fél tehát mindig komolyan vette.

CHARTERIS Dehogy mindig. Isten ments!

GRACE És hányszor vette mégis komolyan?

CHARTERIS Hát... egyszer.

GRACE Julia Craven?

CHARTERIS (visszahőkölve) Ki mondta magának? (Grace titokzatosan rázza a fejét. A férfi rosszkedvűen elfordul tőle és hozteszi) Ezt nem kellett volna kérdeznie.

GRACE (szeliden) Bocsásson meg, drágám. (Kinyújtja a kezét és gyengéden közelebb vonja magához a férfit.)

CHARTERIS (gépiesen hagyja magát huzni, meg azt is engedi, hogy a nő a kezét a karjára tegye, de mereven ül, a legcsekélyebb módon sem próbálja ujrakezdeni az enyelgést) Most, hogy hozzámért, nem érzi, mennyivel dermedtebb a karom, mint öt perccel ezelőtt?

GRACE Ugyan! Miféle csacsiság!

CHARTERIS Mert én úgy érzem, mintha kőkemény tölggyé változott volna a testem. Attól, hogy Julia Cravenre emlékeztem. (Állát a jobb kezére, könyökét a térdre támasztva elmereng) Kettesben ültem vele, pontosan úgy, ahogy most magával...

GRACE (elhúzódva tőle) Pontosan úgy?

CHARTERIS (egyenesen ül és határozottan a szemébe néz) Pontosan úgy. Kezét a kezembe tette, arcát az arcomhoz szorította és úgy hallgatta, amint mindenféle csacsкасágokat mondtam neki. (Grace, akit mindez teljesen lehűtött, feláll a kerevetről és a zongoraszékre ül, háttal a zongorának.) Ó, hát nem akarja tovább hallgatni? Annál jobb.

GRACE (mélységesen megbántva, de azért erőt véve magán) És mikor szakított vele?

CHARTERIS (rossz lelkiismerettel) Mármint, hogy mikor szakítottam?

GRACE (határozottan) Igen. Mikor szakított?

CHARTERIS Nos... hadd gondolkozzam. Mikor is lettem magába szerelmes?

GRACE Akkor szakított vele?

CHARTERIS (egyre nyilvánvalóbb, hogy még nem szakított) Akkor, persze, már világosan láttam, hogy szakítanom kell vele.

GRACE És szakított is vele?

CHARTERIS Ó, igen... én szakítottam.

GRACE De ő is szakított?

CHARTERIS (feláll) Drágaságom, az én kedvemért, hagyjuk ezt. Beszéljünk másról. Jöjjön már el attól a zongorától; kérem, üljön ide mellém. (Egy lépést tesz a nő felé.)

GRACE Nem. Én is megdermedtem attól, ahogy hozzámért: én most a tölgynél is keményebb lettem. Szakított magával Julia?

CHARTERIS Drágaságom, gondolkozzon józanul. A legtökéletesebben meg lett magyarázva neki, hogy azt a viszonyt meg kell szakítani.

GRACE És elfogadta a magyarázatot?

CHARTERIS Ugy tett, ahogy a Juliához hasonló nők szoktak viselkedni. Amikor személyesen elmagyaráztam neki, miről is van szó, akkor kijelentette, hogy az, aki most szólt belőlem, nem az én igazi énem, és ő tudja, hogy én igazából még mindig szeretem. Amikor pedig brutális nyíltsággal megírtam neki, gondosan elolvasta a leveletem, majd azzal a megjegyzéssel küldte vissza, hogy nem volt bátorsága felbontani és, hogy szégyelljem magam, amiért ilyen levelet írtam. (Odamegy Grace mellé és balkezevel gyengéden megsimogatja a nyakát.) Látja, szivecském, Julia nem hajlandó a tényekkel szembenézni.

GRACE (lerázza a férfi kezét és kissé elfordul a széken) Abból, hogy ilyen könnyedén beszél erről, arra következtetek, hogy akkor sem a megfelelő hangot ütötte meg.

CHARTERIS Drágám, ha olyasmit tesz az ember, amit egy nő az érzelmei sárbatiprásának nevez, akkor ütögetheti a zongorán a leggyönyörűbb hangokat, s a hölgy fülében mégis csak így fog hangzani: (ráül a nyitott billentyűsor basszushangu végére. Grace befogja a fülét. A férfi feláll, elmegy a zongorától és azt mondja) Hát nem, kedvesem, sehogy se ment: voltam én barátságos, voltam őszinte, voltam én már minden, ami csak kitelik egy jólelkű férfitől, de Julia mindezt csak olybá veszi, mintha mindössze arról lenne szó, hogy egy szerel-

mespár lényegtelen semmiségeken civakodik. (Grace arca kinosan megrándul.) Öszinteség és kedvesség, - egyik rosszabb mint a másik! Különösen az őszinteség. Mind a kettőt kipróbáltam. (Átmegy a színen a kandallóhoz, a tűz felé fordulva áll, nézegeti a kandallópárkány mintázatát és melengeti a kezét.)

GRACE (a hangja kissé erőltetett) És most mit akar megpróbálni?

CHARTERIS (a kandalló elé terített kis szőnyegen állva, szembe fordul Grace-szel.) Akciót, drágám. Házasságot. Azt már muszáj elhinnie. Ennél kevesebb soha az életben nem fogja meggyőzni azt a nőt; az a helyzet ugyanis, hogy én már ezt megelőzően is számtalanszor csaptam másoknak a szelet, de aztán csak visszamentem mindig őhozzá.

GRACE Szóval ez az, amiért engem most feleségül akar venni?

CHARTERIS Nem is tagadom, drága szerelmem. Igenis, magára vár az a szent feladat, hogy Juliától megszabadítson.

GRACE (feláll) Ez esetben, szíves engedelmével, máris kijelenthetem: egyszer s mindenkorra visszautasítom, hogy ilyen célokra használjanak fel. Nem fogom magát egy másik nőtől elrabolni. (Baljós nyugtalansággal jár fel s alá a szobában.)

CHARTERIS Elrabolni? (Közelebb megy Grace-hez) Idefigyelen, Grace: hadd tegyek fel magának egy kérdést, ugy is, mint haladó gondolkodású nőnek. Érti? Mint haladó szemléletű nőnek! Julia az én tulajdonom? Én talán a tulajdonosa... a gazdája vagyok?

GRACE Persze, hogy nem. Egyetlen nő sem lehet valamelyik férfi tulajdona. Minden nő a maga ura, senki más nem uralkodhat felette.

CHARTERIS Nagyon helyes. Éljen Ibsen! Ez pontosan az én véleményem is. Most pedig azt mondja nekem: én vajon Julia tulajdona vagyok, vagy nekem is jogomban áll, hogy a magam ura legyek?

GRACE (zavarban) Hát persze, hogy jogában áll, dehát...

CHARTERIS (diadalmasan félbeszakítja) Akkor tehát hogy a csodába rabolhatna el Juliától, ha nem vagyok az ő tulajdona? (Megragadja Grace mindkét vállát és kinyújtott karral tartja maga előtt) Nos, kis filozófusom? Hát nem, drágaságom: ha a tyukhushoz illik az Ibsen-mártás, akkor illik a kakashoz is. Egyébként (hizelgő hangon) Juliával ez az egész csak egy kis enyelgés volt. Biztosíthatom, hogy csak annyi és semmi, de semmi egyéb.

GRACE (eltaszítva magától a férfit) Annál rosszabb! Gyűlölöm a felelőtlen udvarolgatásait, ezek miatt szégyenlem magát és

magamat is. (Visszamegy a kerevethöz, s annak a zongorától legtávolabbi sarkára ül, félrefordított arccal, és bánatosan a könyökére támaszkodva.)

CHARTERIS Grace, maga alapvetően félreérti az én udvarolgatásaim gyökerét. (Grace mellé ül.) Figyeljen csak ide. Különlegesen jóképű férfi vagyok?

GRACE (a férfi önhittségétől elképedve) Nem!

CHARTERIS (diadalmasan) Na látja, ezt maga is elismeri! Jólöltözött férfi vagyok? Elegáns?

GRACE Nem különösképpen.

CHARTERIS Hát persze, hogy nem. És van bennem talán valamiféle romantikus, titokzatos báj? Ugy nézek ki, mint akit valami titkos bánat mardos? Vagy talán udvariasan bókolok a nőknek?

GRACE Azt aztán igazán nem.

CHARTERIS Persze, hogy nem. Ezzel igazán senki sem vádolhat. Akkor hát ki tehet arról, hogy azoknak a nőknek, akikkel szóba elegyedek, a fele belémszeret? Én nem: én ezt utálom, engem ez halálra untat. Eleinte legyezte a hiuságomat... örültem neki... így fogott meg Julia is, mert ő volt az első nő, akiben volt annyi mersz, hogy szerelmi vallomást tegyen nekem. De aztán hamarosan elegem lett belőle, és mondhatom, én magam soha sem kezdeményeztem és soha, egyetlen nőt sem üldöztem úgy az ajánlataimmal, mint ahogyan a nők üldöztek engem. Soha. Persze, kivéve a maga esetében.

GRACE Ő, igazán nem kell kivételt tennie. Épp elég fáradtságomba került, míg rávettem magát, hogy jöjjön el és látogasson meg minket. Nagyon is félszeg volt.

CHARTERIS (gyengéden megfogja a nő kezét) Magával kapcsolatban, drágám, ez a félszegség merő kacérkodás volt csupán. Az első pillanattól kezdve szerelmes voltam magába és csak azért menekültem, hogy maga üldözhessen. De hagyjuk ezt! Beszéljünk olyasmiről, ami tényleg érdekes. (A karjába zárja Grace-t.) Mondja, jobban szeret engem, mint bárki mást ezen a világon?

GRACE Nem hiszem, hogy maga szereti, ha tulságosan szeretik.

CHARTERIS Ez attól függ, hogy ki az illető. Maga (a szívéhez szoritja a nőt) nem szerethet engem tulságosan; ha maga szeret, az nekem még félig sem lehet elég. Magának én éppen a hűvössége miatt teszek szemrehányást minden áldott nap... a maga hideg... (Két erőlyes kopogás kívülről. Osszerezzenek és még mindig egymás karjaiban, fulelnek, még lélegzetet is alig mernek venni.) Ki az ördög jöhet ide ilyenkor?

GRACE El sem tudom képzelni. (Büntudattal fülelnek tovább. Kivül-
ról kinyitja valaki a lakásajtót. Ők ketten gyorsan kibontakoz-
nak az ölelésből, elengedik egymást.)

NŐI HANG KIVÜLRŐL Itt van Mr. Charteris?

CHARTERIS (felugrik) Julia! Az ördögbe is! (A kerevet végénél áll,
döbbenten mered az ajtóra, a szíve hevesen, kellemetlenül
ver.)

GRACE (szintén felállva) Mit akarhat?

A HANG Annyi baj legyen! Majd én bejelentem saját magamat! (Az
ajtóban dühösen megjelenik egy gyönyörű, sötéthaju, tragikus
külsejű nő, köpenyben, karima nélküli kis kalapban.) Ó, ez
aztán bájos dolog. Megzavartam ugye egy szép kis szerelmes
kettőst. Ó, te nyomorult! (Egyenesen Grace-ra ront. Charte-
ris átrohan a kerevet mögé és megfékezi Juliát. A nő dühöd-
ten birkózik vele. Grace megőrzi önuralmát, nyugodtan
ugyan, de azért visszahúzódik a zongorához. Julia, látva,
hogy Charteris erősebb nála, már nem is próbál Grace-ra tá-
madni, hanem, amikor egy pillanatra kiszabadul, a férfit üti
arcul.)

CHARTERIS (döbbenten) Ejnye, ejnye, Julia! Ez nem volt szép.

JULIA Nem volt szép, ugye? Maga meg mit művel itt, ezzel a nő-
vel? Maga gazember! De most figyeljen csak ide, Leonard:
maga engem a kétségbeesésbe hajszolt, én már azzal sem
törődöm, hogy mit teszek, hogy ki hall engem. Én ezt nem
tudom elviselni. Nem, ez a nő nem fogja az én helyemet bi-
torolni magánál...

CHARTERIS Pszt!

JULIA Nem, nem, én semmit se bánok már, igenis, el fogom mon-
dani mindenkinek, hogy miféle nőszemély ez. Maga az enyém,
és semmi joga ahhoz, hogy itt legyen. És ezt nagyon jól tudja
ő is!

CHARTERIS Na, Julia, azt hiszem, most már okosabb, ha hagyja,
hogy hazakisérjem.

JULIA Nem! Én nem megyek haza. Ittmaradok... ezen a helyen...
amíg csak rá nem vettem magát, hogy szakítson ezzel a nővel.

CHARTERIS Drágám, gondolkozzon józanul. Igazán nem tartózkod-
hat Mrs. Tranfield házában, ha ő ezt ellenzi. Csengethet és
mindkettőnket kidobathat.

JULIA Jó. Hadd tegye. Csengessen csak, ha meg meri tenni. Lás-
suk csak, hogy fogadja ez a liliomtiszta, erényes teremtés a
botrányt, amit majd én kavarak körülötte. És lássuk csak azt
is, hogy maga hogyan fogadja. Nekem nincs veszténivalóm.
Mindenki tudja, hogyan bánt el velem, ugysis eldicsekedett a

hódításaival, maga nyomorult, aljas, hiu teremtés... magának meg ennek a nőnek az ismerősei közt már ugyis mindenkinek csak rólam pletykál. De most én vagyok előnyösebb helyzetben, ezt alaposan végiggondoltam. (Ledobja magáról a köpenyét) Mert boldogtalan és vérig sértett nő vagyok ugyan, de távolról sem olyan bolond, mint amilyennek maga tart. És most itt maradok! (A köpenyét a kerek asztalra hajítja, ráteszi a kalapját, ő maga pedig leül.) Nos, Mrs. Tranfield, ott a csengő (a kandalló melletti csengőgombra mutat), hát miért nem csenget? (Grace fürkészve figyeli Charterist, de nem mozdul.) Ha-ha-ha! Jól sejtettem!

CHARTERIS (csendesesen, anélkül, hogy egy pillanatra is szem elől tévesztené Juliát) Mrs. Tranfield, azt hiszem, jobb lenne, ha átmenne egy másik szobába.

(Grace az ajtó felé indul, de megáll és kérdőn Charterisre tekint, amikor Julia felugrik, hogy elállja az útját és elkapja. A férfi is egy lépést tesz előre, hogy fedezze Grace útját az ajtó felé.)

JULIA Nem mehet! Itt marad! Tudja csak meg ő is, hogy miféle alak maga, hogy milyen szerelmes volt belém és, még két napja sincs, hogy megcsókolt és azt mondta nekem: ugyanolyan boldogok leszünk mi ketten együtt a jövőben is, mint eddig. (Vadul rákiált Charterisre) Nem így volt? Tagadja le, ha meri!

CHARTERIS (Grace-hez halkan) Menjen.

GRACE (Menet közben, utálkozó közömbösséggel) Távolítsa el innen, Leonard, amilyen gyorsan csak lehet.

(Julia alig visszafojtott dühkitöréssel Grace-ra akar rontani, amikor az a kerevet mögül az ajtó felé megy. Charteris elkapja Juliát és megakadályozza, hogy a kerevet mögé jusson. Grace kimegy. Charteris erősen fogja Juliát, közben hátranéz az ajtó irányába, meggyőződik, hogy Grace biztonságban elhagyta-e a helyiséget.)

JULIA (hirtelen abbahagyja a dulakodást és a lehető legpatetikusabb méltósággal szólal meg) Ő, igazán semmi szükség az erőszakra! (Charteris közben a kerevethez vezeti Juliát, a heverő végéhez támaszkodik és kimerülten lihegve az arcát törölgeti) Ez aztán méltó magához! Durva erőszakhoz folyamodni. Megalázní engem az előtt a nő előtt! (Könnyekre fakad.)

CHARTERIS (bubánatos beletörődéssel maga elé) Szórakoztató este lesz ez a mai! Dehát türelem, türelem, türelem! (A kerek asztal mellett álló egyik székre ül.)

JULIA (gyötrődve) Leonard, hát nincs magában irántam semmi, de semmi érzelem?

CHARTERIS Csak a heves vágy, hogy kirakhassam innen.

JULIA (szenvédélyesen) Én pedig nem moccanok!

CHARTERIS (kimerülten) Na jó. (Hosszan, nagyot sóhajt.)

(Egy ideig némán ülnek, Julia gondosan ügyel arra, hogy vissza ne nyerje önuralmát, hanem inkább a dühét tartsa forrponton.)

JULIA (hirtelen felugrik) Beszélek azzal a nővel!

CHARTERIS (felugorva) Azt már nem! Hagyja abba, Julia, ne kelljen itt újabb birkózómeccset tartanunk. Gondolkozzon csak, én a negyvenhez közeledem, maga tul fiatal énhozzám. Üljön le... vagy inkább: hadd kísérjem haza. Mit szólna, ha bejönne ide Grace apja?

JULIA Mit bánom én! A maga baja. Én csak akkor vagyok hajlandó elmenni innen, ha az a nő lemond magáról. Addig itt maradok. Ezek a feltételeim. Ennyivel maga is tartozik nekem. (Eltökélten leül.)

(Charteris egy pillanatig rámered, majd meggondolja magát, határozott léptekkel a kerekéhez megy, az egyik végére ül, a lány pontosan a másik végére telepedt, s aztán a férfi maró hangsúllyal mondja.)

CHARTERIS Én egyáltalán semmivel sem tartozom magának.

JULIA (szemrehányó hangon) Semmivel? Képes arra, hogy a szemembe nézzon és úgy mondja ezt? Ó, Leonard!

CHARTERIS Hadd emlékeztessen, Julia, hogy amikor megismerkedtünk, úgy viselkedett, mintha maga is haladó eszméket valló nő lenne.

JULIA Annál jobban kellett volna engem tisztelnie.

CHARTERIS (kiengesztelő hangon) És ez meg is történt, drágám. De nem erről van szó. Maga, mint haladó eszméket valló nő, elhatározta, hogy szabad lesz. A házasságot lealacsonyító üzletkötésnek tekintette, amellyel a nő eladja magát a férfinak, hogy megkapja érte a feleség társadalmi rangját, na meg a jogcimet arra, hogy a férfi jövedelméből tartsák el, sőt, öreg korára nyugdíjat is folyósítsanak neki. Ez a dolgok haladó szemlélete, a mi szemléletünk. Mellékesen, ha hoz-

zám jött volna feleségül, még az is kiderülhetett volna, hogy iszákos vagyok, vagy bűnöző, vagy elmebajos, vagy olyan alak, akitől iszonyodik, de akkor már késő, semmiképpen sem szabadulhatott volna meg tőlem. Látja, ugye, túl nagy a kockázat. Ez a dolgok ésszerű szemlélete: a mi szemléletünk. Ennek megfelelően fenntartotta magának a jogot, hogy bármely pillanatban otthagyjon, ha úgy látja, hogy a mi kapcsolatunk nem egyeztethető össze a... mi is volt az a kifejezés, amit használt?... Áh, igen... a maga emberi mivoltának a legteljesebb kibontakozásával. Azt hiszem, ez volt az, ahogy maga kifejtette az ibseni szemléletet: a mi szemléletünket. Így hát nekem is be kellett érnem egy bűbájos flörttel, amiből nagyon sokat tanultam, s ami néhány órányi csodálatos örömmel ajándékozott meg.

JULIA Ezek szerint maga is bevallja, Leonard, hogy valamivel azért tartozik nekem!

CHARTERIS (dölyfösen) Szó se róla! Amennyit kaptam, annyit fizetem is érte. Maga talán semmit sem tanult tőlem? Magának a mi barátságunk semmi örömet sem adott?

JULIA (hevesen és megrendítőn; most ugyanis őszinte) Nem. Drágán megfizettette velem a boldogság minden röpke pillanatát. Én rajtam állt bosszút azért a megaláztatásért, hogy az irántam fellobbant szenvedélyének rabja lett. Soha, egyetlen pillanattig sem voltam biztos magában. Reszkettem, valahányszor levelet kaptam magától, hátha tördőfés is van benne. Legalább annyira rettegettem a látogatásaitól, mint amennyire vágyódtam utánuk. Csak a játékszere voltam, nem a társa. (Felemelkedik, kirobban) Ó, az én boldogságomban annyi volt a szenvedés, hogy a fájdalomtól alig ismerhettem meg az örömet is. (A zongoraszékre hanyatlik, s miközben arcát a tenyerébe rejti, és elfordul a férfitől, hozzáteszi) Bár sose találkoztam volna magával!

CHARTERIS (méltatlankodva feláll) Szerencsétlen, kicsinyes teremtés! Ez hát a hála mindazért, ahogyan a szépet tettem magának? Mi mindent kellett eltűrnöm magától? Méghozzá anyagi türelemmel. Nem kellett talán már akkor rájönnöm, amikor a barátságunk még két hetes sem volt, hogy a haladó nézetek magánál semmi egyebet nem jelentettek, csak divatot, amit pontosan úgy öltött magára és úgy követett csupán, mint minden más divatot: anélkül, hogy egyetlen szavát is megértette vagy komolyan vette volna? És miközben gondosan ügyelt a maga szabadságára, nem támasztott-e az én személyemre olyan igényeket, amelyekhez képest a legféltékenyebb feleség

igényei is eltörpülnek? Egyetlen nőismerősöm sincs, akit nem becsmérelt volna, akiről nem állított volna olyanokat, hogy öreg, csuf, gonosz...

JULIA (hirtelen felnéz) Azok is!

CHARTERIS Nos, akkor hát rátérek azokra a sérelmeimre, amelyek talán még maga is meg tud érteni. Megrögzött és elviselhetetlen féltékenységgel vádolom magát, valamint házártoassággal, továbbá azzal, hogy saját magának bebeszélte, képzelte sértés miatt rámtámadt, ténylegesen meg is ütött, ellopta a leveleimet...

JULIA Szép kis levelek!

CHARTERIS ... hogy megszegte azt az ünnepélyes ígéretét, miszerint nem vetemedik újra ilyen cselekedetre, hogy órákat... mit órákat, napokat!... tölt azzal, hogy összerakosgatja a papirkosaram tartalmát, hátha újabb levelekre bukkan, és aztán még saját magát állítja be úgy, mintha valami félrevezetett és megsértett szent és mártír lenne, akit egy önző férfi-szörnyeteg szemérmetlenül megcsalt és otthagyt.

JULIA (felemelkedve) Jogomban állt elolvasni a leveleit. A tökéletes bizalom, ami összefűzött minket, arra is feljogosított, hogy ezt megtegyem.

CHARTERIS Köszönöm. Akkor hát jobb, ha minél előbb véget vetek annak a bizalomnak, amely ilyesfajta jogokkal ruházta fel magát. (Mogorván leül a kerevetre.)

JULIA (fenyegetően fölé hajol) Erre nincs joga! Nem vethet véget...

CHARTERIS De igen. Maga azért nem volt hajlandó feleségül jönni hozzám, mert...

JULIA Mert sose kért meg. Ha házasság lennénk, sose mert volna így bánni velem, mint most.

CHARTERIS (igyekszik visszatérni a maga érveléséhez) Mi ketten, mint haladó eszméket valló egyének, egyetértettünk abban, hogy nem fogunk összeházasodni, figyelembe véve ugyanis jelen törvényeinket, ha kiderült volna, hogy iszákos vagyok, vagy...

JULIA ... vagy bűnöző, vagy elmebajos, vagy iszonyatosan visszatartó. Ezt már mondta egyszer. (Nagy lendülettel a férfi mellé ül a kerevetre.)

CHARTERIS (udvariasan) Bocssásson meg, drágám. Tudom, megvan az a szokásom, hogy ismételtetem magam. De a lényeg az, hogy maga megőrizte a jogát, hogy amikor csak kedve szottyan, kitegye a szűrőmet.

JULIA Na és? Nem szottyant kedvem, hogy a szűrőt kitegyem, és nem is fogom! Nem lett sem iszákos, sem bűnöző.

CHARTERIS Még mindig nem érti a lényegét, Julia. Ugy látszik, elfelejtette: azzal, hogy megőrizte a jogát, hogy otthagyjon, ha csalódná bennem, egyben az én számomra is fenntartotta a jogot, hogy otthagyjam magát, amennyiben én csalódnék magában.

JULIA Zseniális. És könyörgöm, én talán iszákos lettem? Vagy bűnöző, vagy elmebajos?

CHARTERIS Sokkal rosszabb, mint mind a három együttvéve. Féltékeny hárpia lett!

JULIA (keservesen csóválja a fejét) Helyes, csak szidalmazzon! Csak nevezzen el mindenfélének.

CHARTERIS Én most csak gyakorlom azt a jogot, amit fenntartottam magamnak: a jogot, hogy szakítsak magával, amikor kedvem tartja. A haladó nézetek magukban foglalják a haladó kötelezettségeket is, Julia; nem lehet csak akkor haladó szemléletű nő, amikor egy férfit a lába elé akar kényszeríteni, de régimódi nő, amikor ugyanazt a férfit akarata ellenére is meg akarja tartani. Haladó szellemű emberek kellemes barátságokat kötnek, régimódi emberek házasságokat. Jó sok embernek nagyon is megfelel a házasság, melyben az első számú kötelesség: a hűség. De vannak emberek, akikhez a barátság illik, melyben pedig az első számú kötelesség: tudomásul venni, habozás és zokszó nélkül, ha észlelik, hogy bármelyik fél érzelmeiben valami változás állott be. Maga a barátságot választotta a házasság helyett. Akkor hát teljesítse most a kötelességét: vegye tudomásul azt, amit észlelt.

JULIA Soha! Mi jegyesek vagyunk a... a... közvélemény... a... a...

CHARTERIS Nos, Julia? Nem meri kimondani? Arra hivatkozik, amire pedig a haladó gondolkodású nők fütyülni szoktak, ugye?

JULIA (a férfi lába elé veti magát) Jaj, Leonard, ne legyen kegyetlen! Tulságosan szerencsétlen vagyok ahhoz, hogy vitatkozzam... hogy egyáltalán gondolkozni tudjak. Csak azt tudom, hogy szeretem. Azt veti a szememre, hogy nem akartam feleségül menni magához. Attól a perctől kezdve, hogy magába szerettem, bármely pillanatban magához mentem volna, ha megkért volna. És, ha úgy akarja, most is hajlandó vagyok feleségül menni magához.

CHARTERIS Nem, drágám, nem akarom. Ezt egyszer s mindenkorra kijelenthetem. Mi intellektuálisan nem illünk össze.

JULIA Miért? Olyan boldogok lehetnénk. Maga szeret, én tudom, hogy szeret engem. Érzem. Ugy szólít, hogy: drágám, ma este is többször mondta. Tudom, hogy gonosz voltam, utála-

tos, vacak... egy árva szót sem ejtek a magam védelmére. De ne legyen hozzám olyan könyörtelen. Elvesztettem a fejemet attól a gondolattól, hogy elveszithetem magát. Leonard, én maga nélkül nem tudok tovább élni. Olyan boldog voltam, amikor megismertem: soha, senkibe sem voltam még szerelmes. Ha akkor békén hagyott volna, továbbra is nyugodtan és elégedetten élhettem volna egyedül. De így most már nem tudok. Nem bírom ki maga nélkül. Ne hajítson el magától, gondolja el, mi mindent kockáztatok. Igaz barátja lehetnék, csak hagyja, hogy az legyek, csak beszéljen velem a terveiről, engedje, hogy résztvegyek a munkájában, ne csak úgy bánjon velem, mintha nem lehetnék több, mint üres óráinak a játékszere. Ó, Leonard, Leonard, soha, semmi esélyt sem adott nekem... nem bizony! Én pedig hajlandó vagyok minden erőfeszítésre: olvasni fogok, megpróbálok gondolkozni, legyőzőm féltékenységet, én... én... (könnyekre fakad, kétségbeesetten, gyötrődve rázza a fejét Charteris térdén) én megörültem, örült vagyok... megöl, ha elhagy!

CHARTERIS (dédélgeti) Drága szerelmem, ne sirjon... hagyja abba. Tudja, hogy ennek semmi értelme. Ezen én sem változtathatok.

JULIA (zokog, miközben a férfi feláll és gyengéden felemeli magát) De igen! Maga megteheti. Megteheti. Egyetlen szava mindkettőnk örökre boldoggá tehet.

CHARTERIS (diplomatikusan) Na, jöjjön, drágám, most már igazán el kell mennünk. Nem maradhatunk itt, amíg hazajön Cuthbertson. (Gyengéden elengedi a nőt és felveszi az asztalról a köpenyét.) Na, itt a köpenye, vegye fel és legyen jó kis-lány. Rettenetes estét szerzett nekem, most már igazán rám is tekintettel lehet egy kicsit.

JULIA (ujra veszedelmesen) Ez azt jelenti, hogy ki vagyok dobva?

CHARTERIS (hízelegve) Vegye fel a kalapját, drágaságom. (A köpenyt a vállára segíti.)

JULIA (keserű, félig nevetéssel, félig zokogással) Hát... azt hiszem, kénytelen vagyok azt tenni, amit rámparancsolnak. (Az asztalhoz megy, hogy felvegye a kalapját. Megpillantja a sárgafedeles francia regényt.) Ezt nézze csak! (felemeli és mutatja a könyvet) Nézze csak, mit olvas ez a nőszemély! Romlott francia szennyirodalmat, amit tisztességes nő a kezébe sem vehet! És maga... maga vele együtt olvasta ezt!

CHARTERIS Maga ajánlotta nekem ezt a könyvet!

JULIA Pfuj! (A földre hajítja a könyvet.)

CHARTERIS (aggódva odaugrik a könyvhöz) Julia, ne tegye tönkre a más holmiját! (Felveszi a könyvet, leveri róla a port.) Jelene-
tet rendezni, az érzelmi ügy; de anyagi kárt okozni, az már
komoly. (Visszateszi a könyvet az asztalra.) És most, könyör-
göm, jöjjön már.

JULIA (hajthatatlanul) Maga mehet, ha akar. Semmi sem akadályoz-
za. Én innen nem mozdulok. (Konokul leül a kerevetre.)

CHARTERIS (elvesziti a türelmét) Na, jöjjön már! Nem vagyok haj-
landó ujrakezdeni az egészet. Az én béketürésemnek is van
határa! Jöjjön már!

JULIA Nem megyek. Megmondtam. Én nem megyek.

CHARTERIS Akkor hát: jóéjszakát. (Határozott léptekkel az ajtó
felé indul. Julia hirtelen mozdulattal megelőzi és elállja az
utját.) Azt hittem, azt akarja, hogy én menjek el.

JULIA (az ajtó előtt állva) Nem hagyhat itt egyedül!

CHARTERIS Akkor hát jöjjön velem.

JULIA Addig nem, amíg meg nem esküdött, hogy szakít azzal a nő-
vel.

CHARTERIS Drágám, én bármire megesküszöm, csak jöjjön már
és vessen véget ennek a cirkusznak.

JULIA (zavarban, kétkedve) Hajlandó megesküdni?

CHARTERIS Ünnepelesen. Akár a bibliára. Az elmúlt félórában
már ugyanis azon a ponton voltam, hogy az istent emlegetsem.

JULIA (kétségbeesetten) Maga csak gunyolódik velem. Nem kell az
esküje. Csak az ígéretét akarom: az ünnepeles becsületsza-
vát.

CHARTERIS Természetesen. Amit csak óhajt. Feltéve, ha rögtön
eljön innen. Ünnepeles becsületszavamra, ugy is, mint uri-
ember... mint angol... mint, amit csak akar... megígérem,
hogy soha többé nem fogom látni, soha többé nem fogok be-
szélni vele, soha többé gondolni sem fogok rá. Na, jöjjön már.

JULIA De ez komoly? Meg is tartja a szavát?

CHARTERIS (ravaszul mosolyogva) Most már kezd esztelenül visel-
kedni. Jöjjön, és ne csináljon több butaságot. Én mindeneset-
re: megyek. Nem vagyok olyan erős, hogy hazacipeljem ma-
gát, ahhoz azonban elég erőm van, hogy maga ellenére is ki-
jussak azon az ajtón. És akkor aztán újabb sérelmet is felhoz-
hat ellenem: azt, hogy durva erőszakot alkalmaztam. (Egy lé-
pést tesz az ajtó felé.)

JULIA (ünnepelesen) Ha megteszi, Leonard, esküszöm, amint ki-
ment innen, kiugrom ezen az ablakon.

CHARTERIS (nincs meghatva) Az ablak az épület hátsó falán van.
Én pedig elől megyek ki, így hát nem sérülhetek meg. Jóéj-
szakát. (Az ajtóhoz közeledik.)

JULIA Leonard, hát nincs magában szájalom?

CHARTERIS Egy szemernyi sem. Ha ilyen komédiázásra vetemedik, csak arra kényszerít, hogy megvessem. Az a nő, aki úgy viselkedik, mint egy elkényeztetett kölyök és úgy beszél, mint egy érzélgős regény, honnan veheti a bátorságot, hogy arról álmodozzon: valaha is társa lehet egy csak valamennyire is értelmes vagy jellemes férfinak? (Julia artikulátlan kiáltást hallat, majd zokogva a férfi keblére veti magát.) Na, gyérünk! Ne sirjon már, drága Juliám, ilyenkor feleannyira sem szép, mint amikor vidám, és mellékesen, teljesen elázattatja a ruhámat. Jöjjön, menjünk!

JULIA (elérzékenyülve) Jövök, drágám, ha úgy kívánja. Csak egyetlen csókot adjon.

CHARTERIS (elkeseredetten) Ez már tulzás. Az ördög vigyen el, ha megteszem. Nos, hagyjon elmenni, Julia. (A lány belecsimpaszkodik.) Hajlandó eljönni egyetlen szó nélkül, ha megkapja azt a csókot?

JULIA Megteszek bármit, amit csak akar, drágaságom.

CHARTERIS Nos, tessék! (Átöleli és minden teketória nélkül megcsókolja.) Most aztán ne felejtse, hogy mit ígért. Jöjjön, menjünk.

JULIA Drágaságom, ez nem volt valami elragadó csók. Én olyan akarok, mint azok a régi, igazi csókjaink.

CHARTERIS (dühösen) Ó, menj a csudába! (Heves mozdulattal kibontakozik az ölelésből, a lány pedig, mintha csak a földre lökte volna Charteris, visszafojtott sóhajtással, patetikusan leesik. A férfi, dühös pillantást vetve Juliára, kirohan és becsapja az ajtót. A lány egyik kezére támaszkodva kissé felemelkedik, figyel a férfi távolodó lépteit. A lépések abbamaradnak. Julia arca mohó, diadalmas ravaszsággal felragyog. A léptek sietősen visszafelé közelednek. Julia újra a földre veti magát úgy, ahogyan az előbb volt. Charteris megjelenik az ajtóban, az arcán teljes kétségbeesés, majd felkiált) Na, Julia, most meg vagyunk löve. Cuthbertson jön felfelé a lépcsőn, méghozzá a maga apjával. (A lány gyorsan felül.) Hallja? A két apa!

JULIA (a padlón ülve) Lehetetlen. Nem is ismerik egymást.

CHARTERIS (kétségbeesetten) Ha én mondom magának! Ugy jönnek, mintha ikrek lennének. Mi a csudát csináljunk most?

JULIA (kezére támaszkodva feltápászkodik) Gyorsan! Ott a lift, azzal lemehetünk. (Az asztalhoz rohan a kalapjáért.)

CHARTERIS Nem. A liftes már hazament. A liftajtó zárva van.

JULIA (expressz sebességgel teszi a fejére a kalapot) Menjünk egy emelettel feljebb!

CHARTERIS Fölöttünk nincs több emelet. A ház tetején vagyunk.
Nem, nem, most valami bődületes hazugságot kell kitalálnia.
Nekem semmi sem jut eszembe, de magának biztosan. Most
szedje össze minden tehetségét. Én majd támogatom.

JULIA Dehát...

CHARTERIS Pszt! Már itt is vannak! Üljön le és viselkedjék otthonosan. (Julia ledobja magáról a kalapot és a köpenyt, mindkettőt az asztalra hajítja, majd a zongorához rohan és a zongoraszékre ül.)

JULIA Rajta, énekeljen!

(Julia a "Ha más ajkak" kezdetű dal bevezető részét zongorázza. Charteris a zongora mellett áll, úgy tesz, mintha éppen énekelni akart volna. Belép két idősebb uriember. Julia abbahagyja a zongorázást.

A most belépett férfiak közül az idősebb, Daniel Craven ezredes igyekszik megjátszani a nyersmodoru, egyszerű, kiszolgált hadfit, de ezt kellemesen és jól csinálja, lévén daliás termetű, természeténél fogva jólelkű, naiv lélek, akit egy tökéletesen gondolkodásmentes tiszti és uriemberi életpálya után most meghökkentő módon valamiféle önképzésre kényszerítenek gyermekeinek meglepő cselekedetei.

Társában, Mr. Joseph Cuthbertsonban, - Grace apjában - nyoma sincs az ezredes kisfiús jellegének. Idealista érzelmektől hevített, lelkes férfi, akit az életben tapasztalt tények oly gyakran felháborítottak, hogy állandó méltatlankodást tükröz a magatartása, ez azonban, amikor beszél, váratlanul lelkesé és szeretően gyengéddé változik.

Nagyon különbözik a két férfi arckifejezése is. Az ezredes arcára az időjárás és az évek viszontagságai vontak barázdákat az evés, az ivás, a felgyülemlett sok csip-csup kellemetlenség, de semmiképpen sem a gondolatok, - éppen ezért még mindig friss, tele az élet örömei és újdonságai iránti várakozással.

Cuthbertson külseje olyan, mint általában a londoni, ülő életmódot folytató értelmiségieké, az állandósult fáradtságukkal és a pihenés vagy a felvillanyozó emóciók iránti vágyakozásukkal, meg a kiábrándult közömbösségükkel mindenfajta kaland és szórakozás iránt, ha csak nem az egészségük helyreállítását elősegítő eszköznek tekintik. Éber, lobbanékony tekintete, magasra fé-

sült haja, magatartásának tiszteletreméltó komolysága mind tekintélyes emberre utalnak.

Mindketten estélyi öltözetben vannak. Cuthbertson nem vette le a prémgalléros felöltőjét.)

CUTHBERTSON (megpillantva a vendégeket, szívélyes házigazda módján örvendezve) Abba ne hagyja, Miss Craven. Folytassa csak, Charteris!

(A kerevet mögé megy, felakasztja a felöltőjét, miután kivette a zsebéből a színházi látcsövet és műsorfüzetet, s mindkettőt a zongorára tette. Craven közben a kandallóhoz megy és megáll a kandalló előtti kis szönyegen.)

CHARTERIS Köszönöm, nem. Miss Craven éppen egy régi dalt vett át velem, de nekem már elegendő van belőle. (Leveszi a kottát a zongora kottatartójáról és félrehelyezi, majd becsukja a billentyűsor fedelét.)

JULIA (átmegy a zongora és a kerevet közti térségen, hogy kezet foghasson Cuthbertsonnal.) Nahát, elhozta Papát is! Milyen meglepetés! (Craven felé néz.) Jaj, de örülök, hogy idejöttél, apu! (Az ablak előtt álló székre ül.)

CUTHBERTSON Craven, hadd mutassam be neked Mr. Leonard Charterist, a híres ibsenista filozófust.

CRAVEN Ó, hiszen mi már ismerjük egymást. Charteris szinte otthon van minálunk.

CUTHBERTSON Bocsánatot kérek. Egyébként minálunk is szinte otthon van. (Charteris a zongoraszékre ül.) Apropos, hol van Grace?

JULIA ÉS CHARTERIS Izé... ó... (Elhallgatnak és egymásra néznek.)

JULIA (udvariasan) Bocsásson meg, Mr. Charteris, hogy a szavába vágtam.

CHARTERIS Dehogy, Miss Craven. Egyáltalán nem. (Kínos szünet.)

CUTHBERTSON (hogy kisegítse őket) Éppen Grace-ről akart valamit mondani, Charteris.

CHARTERIS Csak azt akartam mondani: nem is tudtam, hogy ismerik egymást Cravennel.

CRAVEN Ami azt illeti, ma estig én sem tudtam. Fantasztikus eset! Véletlenül összeakadtunk a színházban és kiderült, hogy ő az én legrégibb barátom.

CUTHBERTSON (energikusan) Bizony, Craven! És látod, mennyire igazolja ez is mindazt, amit az imént a családi élet bom-

lásáról mondtam neked? Itt vannak ezek a fiatalok, a gyerekeink, kebelbarátok, elválaszthatlanok, és lám, nekünk soha, egy árva szót sem szóltak róla. Mi ketten pedig, akik akkoriban voltunk jóban, amikor ők még meg sem születtek, talán soha többé nem is találkoztunk volna, ha te ma este, pusztán véletlenségből, nem éppen a mellettem lévő zsöllyébe ülsz. Gyere, ülj már le (szeretetteljesen, lelkesen odasiet hozzá, és a kandallóval szemközt álló karosszék felé irányítja), ez itt a te helyed, a családi tűzhelyemnél, akkor foglalsz el, amikor csak akarsz! (Ő maga a kerevet végére ül, a karfájára támaszkodik, úgy bámulja Cravent.) Nahát! Megáll az ész! Ez itt Dan Craven!

CRAVEN Nahát! És ez itt, Jo Cuthbertson! Megáll az ész! És annál is különösebb véletlen, mert én valahogy azt vettem a fejembe, hogy téged Tranfieldnek hívnak.

CUTHBERTSON Ő, az a lányom neve. Ő, tudod, özvegyasszony. Csoda jó színben vagy, Dan! Egészen rendkívüli! Meg se látszanak rajtad az évek.

CRAVEN (hirtelen természetellenesen szomorú lesz) Igen. Jó színben vagyok. Jól is érzem magam. És a napjaim mégis megvannak számlálva.

CUTHBERTSON (rémülten) Ugyan, drága barátom, ne mondj ilyet! Remélem, hogy nem...

JULIA (rémülettel a hangjában) Papa! (Cuthbertson csodálkozva néz rá.)

CRAVEN Persze, persze, drágaságom, erről nem lett volna szabad beszélnem. Szomorú dolog ez. Dehát jobb, ha Cuthbertson is tudja. Hiszen mi olyan jó barátok voltunk, és remélem, még most is azok vagyunk. (Cuthbertson odamegy Cravenhez és némán megszoritja a kezét, majd visszamegy a kerevethez, leül, előveszi a zsebkendőjét, elárulja a megrendülését.)

CHARTERIS (kissé türelmetlenül) Az a nagy helyzet, Cuthbertson, hogy Craven megszállottan hisz a boszorkánymesterségnek abban az ágazatában, amit úgy hívnak, hogy orvostudomány. Ő maga pedig azzal szerzett hírnevet az összes orvosi egyetemen, hogy egy újfajta májbetegség eleven példája lett. Azt mondják az orvosok, hogy nincs már hátra egy teljes esztendője sem, mire ő a fejébe vette, hogy már a jövő husvétot sem éli túl, csak, hogy a doktorok kedvében járjon.

CRAVEN (katonás szívélyességgel) Nagyon derék dolog, Charteris, hogy bátorságot igyekszik önteni belém azzal, mintha könnyedén venné a dolgokat. Dehát, ha eljön az időm, én felkészül-

ten fogadom. Utóvégre katona vagyok! (Julia felzokog.) Ne sirj, Julia!

CUTHBERTSON (fátyolos hangon) Remélem, Dan, ez még jó sokára lesz.

CRAVEN Kérlek, Jo, beszéljünk másról. (Feláll, s újra a kandaló előtti kis szőnyegen áll meg, háttal a tűznek.)

CHARTERIS Tudja mit, Cuthbertson? Beszélje rá, hogy lépjen be a klubunkba. Ugyis túl sokat unatkozik.

JULIA Az nem fog menni. Sylvia meg én is folyton nógatjuk, hogy lépjen be, de nem akar.

CRAVEN Gyermekeim, megvan nekem a saját klubom.

CHARTERIS (megvető hangsúllyal) Persze! A hadsereg és a tengerészlet csapattisztjeinek a klubja! És maga azt klubnak nevezi? Ott még azt sem merik megengedni, hogy átlépje egy nő a küszöbüket!

CRAVEN (kissé harapósan) A klub izlés dolga, Charteris. Maga szereti a kakas- és tyukfarm klubot, - én nem! Elég baj az is, hogy Julia és a huga - pedig képzeljék, még husz éves sincs a lány! - csaknem minden idejüket ilyen helyen töltik. És melleslegesen szólva, micsoda név ez egy klubnak? Ibsen klub! Ugy kinevetnének, hogy maradásom sem lenne Londonban! Ibsen klub! Na, szólj hozzá, Cuthbertson! Mondd már, hogy igazam van! Hiszen biztosan egyetértesz velem.

CHARTERIS Cuthbertson a klub tagja.

CRAVEN (meglepetten) Nem! Az nem lehet! Hiszen egész este azt magyarázta nekem, hogyan jut minden az ebek harmincadjára éppen az ifju nemzedék haladó eszméi miatt.

CHARTERIS Természetesen. Ezt a klubban tanulmányozza. Állandóan ott tartózkodik.

CUTHBERTSON Nem állandóan. Ne tulozzon, Charteris. Maga is nagyon jól tudja, habár Grace miatt beléptem abba a klubba, gondolván - és nem is ok nélkül -, hogy az apja jelenléte némi védelmet és helyzetének megerősítését jelentheti, a klub céljait azonban én magam soha nem helyesltem.

CRAVEN (tapintatlanul Cuthbertson következetlenségének a témáján lovagolva) Nahát, tudod! Ezt aztán nem vártam! Ez aztán a váratlan meglepetés. Sose gondoltam volna Jo, azok után, ahogyan velem beszéltél. Hiszen te magad mondtad, hogy milyen visszataszítónak tartod ezt az egész modern mozgalmat, mert csakis azt tapasztaltad egész életed során, hogy milyen nemesen viselték el a szenvedéseket és milyen nagylelkűen hoztak áldozatokat a férfias férfiak és a nőies nők, igenis, ezt mondtad, meg az ördög tudja, még mi minden hasonlót.

- És vajon éppen az Ibsen klub az a hely, ahol ezt a férfiasságot és nőiességet tapasztalhatod?
- CHARTERIS Nyilvánvalóan nem. A klub alapszabályai minden ilyesmit tiltanak. Minden egyes tagságra pályázó egyént egy férfinak és egy nőnek kell jelölnie, s ezek mindketten kötelesek garantálni, hogy a jelölt, amennyiben nőnemű, nem nőies, amennyiben hímnemű, nem férfias.
- CRAVEN (ravasz módon kuncogva, miközben lehajol, hogy átforrósodott nadrágját a hideg lábszárához nyomkodja) Ez nem megy, Charteris. Ilyen olcsó mesével még engem sem lehet átjéteni.
- CUTHBERTSON (hevesen) Pedig igaz! Iszonyu, de igaz.
- CRAVEN (növekvő méltatlankodással, ahogy kezdi levonni az elkerülhetetlen következtetéseket) Ez azt jelenti... azt akarod mondani... hogy valaki volt olyan vakmerő, hogy azt garantálja, hogy az én Juliám nem nőies nő?
- CHARTERIS (komoran) Bármily hihetetlenül is hangzik, de akadt egy férfi, aki hajlandó volt a lelkiismeretére venni ezt a képtelen hazugságot.
- JULIA (nekitűzesedve) Ha ennél súlyosabb dolog nem nyomja a lelkiismeretét, akkor ettől még egész jól alhat. Szeretném tudni, mennyiben vagyok nőiesebb, mint a többiek? Mert a hátam mögött mindig ilyeneket mondanak; ezt Sylviától tudom. Épp a minap mondta az egyik választmányi tag, hogy engem tulajdonképpen nem is lett volna szabad felvenniök... csak maga (Charterisre mutat) csempészett be! Szeretném látni, hogy a szemembe mondja az a nő!
- CRAVEN De drágaságom, én éppen azt remélem, hogy neki volt igaza. A lehető legnagyobb bókot kaptad attól a hölgytől! Nahát, az a hely maga az erkölcsi fertő lehet!
- CUTHBERTSON (nyomatékkal) Az is, Craven. Az is.
- CHARTERIS Pontosan. És pontosan attól marad olyan válogatottan előkelő: csak azok mernek belépni a klubba, akiknek a jó híre minden gyanu fölött áll. Ha majd egyszer eljutunk oda, hogy a mi klubunk neve is jól fog csengeni, akkor már csak arra leszünk jók, hogy nálunk mossák fehérre London minden bemocskolódott jellemét. Jól tenné, ha csatlakozna hozzánk, Craven. Hadd legyek én az ajánlója.
- CRAVEN Micsoda? Hogy belépjek egy olyan klubba, ahol ott van az a csirkefogó, aki azért vállalt szavatosságot, hogy az én lányom nőietlen nő? Ha nem lennék rokkant, jól belerugnék!
- CHARTERIS Jaj, ne mondja ezt. Én voltam az.
- CRAVEN (szemrehányóan) Maga? Nahát, Charteris, szavamra mondom, ez már nagyon bosszantó. Hogyan vetemedhetett ilyesmire?

CHARTERIS A maga lánya vett rá. És miért ne? Azért is én vállaltam szavatosságot, hogy Cuthbertson férfiatlan, márpedig ő Londonban a férfias érzelmek kifejezésének a vezéralakja.

CRAVEN Ez Jonak mit sem ártott, de az én Juliámat a jellemétől fosztotta meg.

JULIA (felháborodottan) Papa!

CHARTERIS De nem az Ibsen klubban. Ott pont az ellenkezője történt. Végül is, mit tehetnénk? Hiszen maga is tudja, hogy mi az, ami akár a férfiaknál, akár a nőknél szétzülleszt a legtöbb klubot. Valami veszekedés... valami botrány... cherchez la femme - mert a mélyén mindig ott rejtőzik a nő. Nos, ezt mi is nagyon jól tudtuk, amikor ezt a klubot megalapítottuk. De felfigyeltünk arra is, hogy a viszály mélyén rejtőző nő mindig nőies nő. A nőietlen nők, akik dolgoznak, akik maguk keresik a kenyerüket és tudják, hogyan vigyázhatnak saját magukra, soha sem okoznak zűrt. Éppen ezért kijelentettük: nincs szükségünk nőies nőkre. De ha egyet mégis becsempészek, annak jól kell vigyáznia, nehogy nőiesen viselkedjék. Nagyon jól megvagyunk így. (Feláll.) Jöjjön el, ebédeljen velem holnap a klubban, majd meglátja, milyen hely.

CUTHBERTSON (felemelkedve) Nem, nem, ő már eligérkezett nekem. De tudja mit, tartson maga is velünk.

CHARTERIS Hány órákor?

CUTHBERTSON Bármikor, tizenkettő után. (Cravenhez) Cork Street 90. szám alatt van, a Burlington Árkádon túl.

CRAVEN (feljegyzí a címet a mandzsettájára) Kilencven, ugye? Tizenkettő után. (Hirtelen visszazuhan elkeseredett hangulatába.) Egyébként semmi különöset ne rendelj nekem. Bort nem szabad innom, csak ásványvizet. Hust sem ehetek, legfeljebb néha egy falatka halat. Rövid életem lesz, de az sem valami vidám. (Sóhajtvá) Hát, hát! (Majd összeszedve magát) Nos, Julia, eljárt az idő: mennünk kell! (Julia feláll.)

CUTHBERTSON De hol a csudában van Grace? Meg kell keresnem. (Az ajtó felé indul.)

JULIA (megállítja) Ne zavarja, Mr. Cuthbertson! Grace olyan fáradt!

CUTHBERTSON Csak egy percre... hogy elköszönhessen.

(Julia és Charteris döbbenten egymásra néznek. Cuthbertson hirtelen rájuk pillant és rájön, hogy valami nincs rendben.)

CHARTERIS Hát igen, most már tiszta vizet kell öntenünk a pohárba.

CUTHBERTSON Tiszta vizet?

CHARTERIS Az az igazság, Chutbertson, hogy Mrs. Tranfield, aki mint ön is tudja, a világ legfigyelmesebb asszonya, a fejébe vette, hogy én... igen, hogy pontosan én... négyszemközt akarok beszélni Miss Cravennel. Ezért azt mondta, hogy fáradt, és lefeküdt.

CRAVEN (megbotránkozva) Nono!

CUTHBERTSON Ó, hát erről van szó? Akkor minden rendben van: a lányom sose fekszik le ilyen korán. Máris megyek, egy pillanat és behívom. (Magabiztosan kimegy, elhalad a döbönt Charteris mellett.)

JULIA Na, ezt jól megcsinálta. (A kerek asztalhoz szalad, felkapja a köpenyét és kalapját.) Én megyek! (Az ajtó felé indul.)

CRAVEN (elszörnyedve) Mit csinálsz, Julia? Nem mehetsz el anélkül, hogy elkészönnél Mrs. Tranfieldtől! Szörnyen otromba viselkedés lenne.

JULIA Te csak maradj, papa, ha akarsz, én nem! Megvárlak lenn, a hallban. (Sietve kimegy.)

CRAVEN (a lánya nyomában) De mi az istennyilát mondjak nekik? (Julia eltűnik, bevágja maga mögött, s az apja orra előtt az ajtót. Craven morogva Charterishez fordul.) Nahát, Charteris, hallja, pokolian kinos helyzet ez... esküszöm, pokoli dolog! A lehető legilletlenebb volt, ahogy itt viselkedett, ahogy így kereken kijelentette mindnyájunk előtt... hogy maga és Julia.

CHARTERIS Holnap mindent megmagyarázok. Most azonban igazán az lenne a legokosabb, ha követnénk Julia példáját és megpucolnánk. (Az ajtó felé indul.)

CRAVEN (megállítja) Állj! Nem hagyhat itt egyedül... tisztára boldognak érezném magam. Azt már igazán rossznéven venném, ha maga is megszökne, Charteris.

CHARTERIS Helyes. Maradok. (Felkapaszkodik a zongorára, ráül, a lábát lóbálja és rezignáltan figyeli Cravent.)

CRAVEN (fel-alá járkálva) Rettenetesen bosszant Julia viselkedése. Igen, rettenetesen. Szegény gyerek, nem tudja elviselni, ha csak a legkisebb dologban is ellentmondanak neki. Most aztán nekem kell majd az ő nevében is bocsánatot kérnem, hiszen ez a mód, ahogy szó nélkül elment, olyan, mintha arculütötte volna a háziakat. Képzelem, hogy meg lesz sértve Cuthbertson.

CHARTERIS Ugyan, ne törődjön vele. Ebben a házban Mrs. Tranfield az ur.

CRAVEN (ravaszskásan) Ahá! Szóval így állnak a dolgok! Ő is csak egy olyan pasas, aki nem tudja a lányát kézbentartani. (Viszszamegy az előző helyére, a kis szőnyegre, háttal a tűznek.) Aprópó, mi a csudát értett azon, hogy élete egész során... hogyan is mondta?... azt tapasztalta, hogy milyen nemesen viselték el a szenvedéseket és milyen nagylelkűen hoztak áldozatokat a férfias férfiak és a nőies nők... meg még egy csomó ilyet. Gondolom, valami kórházban dolgozhat.

CHARTERIS Kórházban! Ugyan! Színházi kritikus. Hát nem hallotta, hogy én meg azt mondtam: ő Londonban a férfias érzelmek kifejezésének a vezéralakja?

CRAVEN Nahát! Ki gondolta volna? Milyen remek lehet, ingyen színházba járni! Majd megkérem, hogy szerezzen nekem olykor néhány jegyet. De nem nevetséges, hogy egy férfi így beszéljen? A fejemet teszem rá, hogy egész komolyan veszi mindazt, amit a színpadon lát.

CHARTERIS Persze. Ezért jó kritikus. Mellékesen megjegyezve: ha komolyan vesszük az embereket a színpadon kívül, miért ne vennénk őket komolyan a színpadon is, ahol legalább illetelmes önuralom korlátai között vannak? (Leugrik a zongoráról, az ablakhoz megy.)

(Cuthbertson visszajön.)

CUTHBERTSON (Cravenhez, nagy zavarban) Az a helyzet, hogy Grace tényleg ágyban van már. Elnézést kell kérnem tőled és Miss... (Julia széke felé fordul s elhallgat, amikor meglátja, hogy az üres.)

CRAVEN (zavarban) Nekem kell Julia nevében is bocsánatot kérnem tőled, Jo. Julia ugyanis...

CHARTERIS (közbevágva) Julia ugyanis azt mondta, biztosra veszi, hogy ha nem megyünk el, ön ráveszi Mrs. Tranfieldet: keljen fel merő udvariasságból és köszönjön el tőlünk... ezért hát Julia inkább fogta magát és elment.

CUTHBERTSON Milyen kedves tőle. Igazán szégyellem magam...

CRAVEN Ugyan, Jo, szóra sem érdemes. A lányom odalenn vár rám. (Elindul.) Jó éjszakát. Jó éjszakát, Charteris.

CHARTERIS Jó éjszakát.

CUTHBERTSON (miközben kikiséri Cravent) Jóéjszakát. Üdvözlök a nevében is Miss Cravent és tolmácsold neki a köszönetemet. Akkor hát, ne feledd, holnap, tizenkettő után. (Kimennek.)

(Charteris hosszan sóhajt, teljesen kimerülten
átmegy a helyiségen a kandallóhoz.)

CRAVEN (kintről hallatszik) Helyes.

CUTHBERTSON (kintről) Vigyázz a lépcsőn... igen meredek...
Jó éjszakát. (Becsukódik a kinti ajtó.)

(Cuthbertson visszajön. De nem lép be a szobába,
hatástkeltően megáll az ajtóban, egyik kezét a mellé-
nyébe dugja, szurósan Charterisre néz.)

CHARTERIS Mi a baj?

CUTHBERTSON (komoran) Charteris, mi történt itt? Tudnom kell.
Ragaszkodom hozzá. Grace nem feküdt le, láttam és beszél-
tem vele. Miről van itt szó?

CHARTERIS Kérdezze meg, Cuthbertson, a színházi tapasztalatától.
Egy férfiről van szó, természetesen.

CUTHBERTSON (közelebb jön, megáll Charterissel szemközt) Ne
járassa velem a bolondját, Charteris! Én már túl öreg va-
gyok, hogy az ilyesmi szórakoztasson. Komolyan kérdem:
mi a probléma?

CHARTERIS Én meg komolyan válaszolom: én vagyok a probléma.
Julia feleségül akar jönni hozzám, én viszont Grace-t akarom
feleségül venni. Idejöttem ma este, hogy udvaroljak Grace-
nek. Julia be. Nagy felfordulás, csatajelenet, érzelmi kitö-
rések. Grace ki. Maga és Craven be. Fortélyos cselek és ki-
fogások. Craven és Julia ki. A színen mi ketten. Ennyi a me-
se. Aludjon rá egyet. Jó éjszakát. (Kimegy.)

CUTHBERTSON (utána bámulva) Nahát...

F ü g g ö n y

II. FELVONÁS

Másnap délben, az Ibsen klub könyvtárszobájában. Hosszu helyiség, a középtől jobbra-balra két üvegajtóval, az egyik az étteremhez vezető folyosóra, a másik a lépcsőházra nyílik. A háttérben, középütt, a kandalló, melynek diszes párkányán Ibsen mellszobra áll, fölötté pedig dekoratív betűkkel az Ibsen darabok címei. A kandalló mindkét oldalán egy-egy bemélyedés, ezekben körbefutó pamlagülések, az ülések fölött a fülkék falfelületét könyvekkel telerakott polcok borítják. A kandalló előtt egy kanapé, melynek háta mögött, de olyan közel, hogy hozzá is ér, egy zöld asztal áll, a lapján szétterített ujságokkal. Ibsentől, aki letekint a helyiségre, balkéz felé van az étterembe vezető ajtó, távolabb pedig, a könyvtár közepe táján, egy forgó könyvvállvány, annak a közvetlen közelében egy karosszék. Ibsentől jobbra, az ajtó és a falmélyedés közt egy hordozható könyvtárlétra. Távolabb, az ajtón túl, egy karosszék áll, melytől a helyiség közepe felé mintegy féluton egy kisebb karosszék. Mindenfelé feltűnő módon elhelyezett: CSENDET KÉRÜNK feliratu plakátok vannak.

A forgó könyvvállmány melletti karosszékben ül és a Daily Graphic-ot olvassa Cuthbertson. Dr. Paramore az Ibsen jobbján lévő fal mélyedésében, a pamlagülésen a British Medical Journal-t olvassa. Paramore a maga hivatásában még fiatalnak számít: alig negyven éves. A homloka fölött kopaszodik, sötét, erősen ívelt szemöldöke közepén szinte összeér, s ettől a tekintete aggályoskodóan komornak tűnik. A divatos orvosok hosszú szalonkabátját viseli, és kinosan pontos, konvencionális módon a betegét látogató orvos modorában viselkedik. Egyáltalán nem valami vidám vagy felszabadultan nyílt

természetű, de nem is tudatosan boldogtalan vagy szándékosan őszintétlen, intellektuálisan pedig nagyon ön-elégült.

A kandalló tüze előtt, a kanapén Sylvia Craven ül, egy Ibsen kötetet olvas, a helyiség közepe felől csak a háta s a tarkója látszik. Csinos, tizennyolc éves lány, filigrán, jól ápolt, turista öltözkében van, vagyis egy-soros sportzakót és térdnadrágot visel, hozzá városi harisnyát és cipőt. A kanapé végében, Sylvia kezétügyében ott hever egy lekapcsolható szoknya.

Kintről, jobb oldal felől a portásgyerekek hangja hallatszik, amint monoton kiáltásokkal közeledve, dr. Paramore-t keresi.

PORTÁSGYEREK (kintről) Paramore doktor ur, Paramore doktor ur, Paramore doktor ur (belép, kezében egy ezüstitálca, rajta egy kártya.) Para...

PARAMORE (ültében felegyenesedik, éles hangon) Itt vagyok, fiam! (A portásgyerekek elébe tartja a tálcát, Paramore elveszi a kártyát és megnézi.) Helyes, mondja meg neki, rögtön leme-
gyek. (A fiu kimegy. Paramore feláll, kilép a fali fülkéből, s az ujságot az asztalra hajítja.) Jónapot, Mr. Cuthbertson (közben a kezelőjét huzogatta elő, meg a zakóját igazgatta egyenesre, de ezt most mind abbahagyja) és hogy szolgál Mrs. Tranfield egészsége?

SYLVIA (méltatlankodva hátranéz) Psszt!

(Paramore meglepetten hátrafordul. Cuthbertson erőlyesen feláll és átnéz a könyvvállvány felett, hogy lássa, ki követte el ezt a szemtelenséget.)

PARAMORE (Sylviahoz, mereven) Bocsanat, Miss Craven, igazán nem akartam zavarni.

SYLVIA (izgatottan és saját magát erősítve és beletűzelve) Beszélhetnek, amennyi csak jólesik; annyi előzékenység azonban lehetne magukban, hogy megkérdezzék előbb a többieket, nem zavarja-e őket a beszélgetésük. Én sem a beszélgetésük ellen tiltakozom, csak az a feltételezésük háborít fel, hogy az én jelenlétem ugysem számít, hiszen én csak egy női klubtag vagyok. Csupán ezt akartam megjegyezni. Egyébként, könyörgöm, folytassák csak, engem cseppet sem zavarnak. (A tűz felé fordul és újra beletemetkezik az Ibsenbe.)

CUTHBERTSON (hangsúlyozott méltósággal) Hölgyem, ki gondolha-

tott volna akár csak álmában is arra, hogy önt már az is zavarhatja, ha két uriember néhány szót vált egymással itt, a klubban. (Sylvia erre semmi megjegyzést sem tesz. Cuthbertson bosszusan folytatja.) Ami azt illeti, éppen azt akartam mondani Paramore doktor urnak, hogy ha fel akarja hozni ide a vendégét, énnekem semmi kifogásom sincs ellene. Halatlan! (Lecsapja az ujságot a székre.)

PARAMORE Köszönöm szépen, de csak egy műszerész keres.

CUTHBERTSON Valami új orvosi felfedezés, doktor ur?

PARAMORE Nos, ha már megkérdezte: igen. Méghozzá meglehet, hogy rendkívül jelentős. Én ugyanis felfedeztem valamit, ami eddig mindenkinek elkerülte a figyelmét: mégpedig egy parányi vezeték a tengeri malac májában. Miss Craven megbotcsát ugye, hogy erről beszélek, dehát lehet, hogy ez fog döntő módon fényt deríteni az édesapja esetére is. Az első dolog persze, amire rá kell jönnünk, hogy mire való az a bizonyos vezeték.

CUTHBERTSON (tisztelettel hangon, átérezve, hogy a Tudomány szelleme van itt jelen) Igazán? És ezt hogyan tudja kideríteni?

PARAMORE Ó, a dolog elég könnyű. Egyszerűen elvágom a vezetékét és aztán meglátjuk, mi történik a tengeri malaccal. (Sylvia iszonyodva felemelkedik.) Ehhez persze különlegesen elkészített késre lesz szükségem. Az az illető, aki odalenn vár rám, éppen néhány késnyelet hozott, hogy próbáljam ki, mielőtt összeszereli és a laboratóriumba küldi őket. De azt hiszem, nem lenne helyes, ha felhoznánk ide ilyen fegyvereket.

SYLVIA Ha megpróbálja, Paramore doktor, panaszt teszek a bizottságnál. A klubtagok többsége ellenzi a viviszekciót. Szégyellheti magát! (Felkapja a lekapcsolható szoknyáját, magára veszi és gombolni kezdi, miközben méltatlankodva kimegy a lépcsőházi ajtón.)

PARAMORE (türelmes megvetéssel) Látja, Mr. Cuthbertson, ezek azok a dolgok, melyekkel nekünk, a tudomány művelőinek manapság szembe kell néznünk. Tudatlanság, babona, szentimentalizmus - mind egy töről fakadnak. Fontosabbnak tartják egy tengerimalac nyugalmát, mint az egész emberiség egészségét és életét.

CUTHBERTSON (hevesen) Nem, Paramore, én mondom magának, ez nem tudatlanság és nem is babona: ez maga az ibsenizmus! Egész délelőtt csak arra vágytam, hogy odaülhessek kényelmesen a kandalló elé, dehát az a lány ezt is lehetetlenné tette. Nem mehettem egyszerűen oda és nem terpeszkedhettem el

csak úgy a lány mellett a fotelben, hiszen a jó ég tudja, mire gondolt volna, hogy mit akarok tőle! Ilyen örömei vannak az embernek, ha nők is járhatnak a klubba: amikor csak bejönnek, mindig és mind a kandallónál akarnak ücsörögni, meg rajongva bámulni azt a mellszobrot. Néha már úgy érzem, hogy mindjárt felkapom a piszkavasat és jól odasózok vele az orrára. Brrr!

PARAMORE Meg kell mondanom, én jobban szeretem az idősebb Miss Cravent, mint a hugát.

CUTHBERTSON (felcsillanó szemmel) Ahá, Juliát! Azt meghiszem! Remek teremtés: igazi nő, az utolsó porcikájáig. Őbenne azután semmi ibsenizmus sincs!

PARAMORE Tökéletesen egyetértek önnel, Mr. Cuthbertson. Izé... apropó... mit gondol, vonzódik Miss Craven egyáltalán Charterishoz?

CUTHBERTSON Ahhoz a fickóhoz? Ugyan! Charteris ott sürgölődik körülötte, na dehát az nem eléggé férfi őhozzá. Az ilyesfajta nők az erős, férfias, mélyhangu, széles mellkasú férfiakat szeretik.

PARAMORE (gondterhelten) Hm... szóval úgy gondolja, hogy az olyan sportoló jellegűeket?

CUTHBERTSON Nem, dehogy! A tudós tipust, talán az olyat, mint amilyen maga. Mindössze arra gondoltam, hogy igazi FÉRFI legyen (döngő ütést mér a saját mellére).

PARAMORE Persze, persze, dehát Charteris férfi.

CUTHBERTSON Ugyan! Hát nem érti, hogy mire gondolok?

(A portásgyerek visszajön a tálcájával.)

PORTÁSGYEREK (ugyanolyan egyhanguan, mint az előbb) Mr. Cuthbertson, Mr. Cuthbertson, Mr. Cuth...

CUTHBERTSON Itt vagyok, fiacskám. (Elveszi a tálcáról a névjegyet.) Kísérje fel ide az urat. (A fiu kimegy.) Megjött Craven. Velem és Charterisszel fog ebédelni. Ha végzett azzal a műszerkészítővel és nincs jobb dolga, velünk tarthatna maga is. Ha Julia előkerül, őt is meghívom.

PARAMORE (örömeiben elpirul) Boldogan. Igazán boldogan. Köszönöm. (Kifelé indul a lépcsőházi ajtó felé, ahonnan éppen belép Craven.) Jónapot, Craven ezredes.

CRAVEN (az ajtóban) Jónapot. Örülök, hogy látom. Cuthbertsont keresem.

PARAMORE (mosolyogva) Itt van. (Kimegy.)

CUTHBERTSON (tuláradó örömmel üdvözli Cravent) Jaj, de boldog vagyok, hogy eljöttél. Átmenjünk a dohányzóba, vagy leülnél

inkább itt, ahol nyugodtan elcsevegehetünk, amíg Charteris megérkezik? De, ha szereted a társaságot, a dohányzó mindig tele van nőkkel. Itt, a könyvtárban viszont körülbelül három óráig senki sem zavar minket.

CRAVEN Nem vonz a dohányzó nők látványa. Majd itt kényelembe helyezem magam. (A lépcsőház felőli oldalon álló karosszékbe ül.)

CUTHBERTSON (odahuzza Craven baloldalához a kisebbik székét) Én sem rajongok értük. Nincs egy talpalatnyi hely ebben a klubban, ahol az ember nyugodtan élvezhetné a pipáját anélkül, hogy be ne jönne egy nő és el ne kezdene a cigarettáját sodorni. Undorító szokás ez a nőknél, természetellenes, nem is illik a nemükhöz.

CRAVEN (sőhajtva) Bizony, bizony, Jo, jócskán megváltozott a világ azóta, amikor még mind a ketten Molly Ebdennek udvaroltunk. Dehát férfiasan viseltem el a vereségemet, öreg fiú, nem igaz?

CUTHBERTSON (komoly elismeréssel) Bizony, Dan. Sokszor gondoltam rá, és becsület szavamra, gyakran engem is a te példád segített abban, hogy mindig tisztességesen viselkedjek.

CRAVEN Hát igen, Jo, te mindig hittél a családi tűzhelyben meg az igazi angol feleségben, meg a boldog, bensőséges otthon várásában. Na és Molly mellett megvalósult ez az álmod? Jól éltetek?

CUTHBERTSON (igyekszik korrektül nyilatkozni Mollyról) Ami azt illeti, nem is olyan rosszul. Lehetett volna rosszabb is. Tudod, az a helyzet, hogy én ki nem állhattam a rokonait: a férfiak egytől egyig faragatlan fráterek, ő viszont az anyámmal nem tudott kijönni. Azonkívül utált a városban élni, én viszont persze, hogy nem mehettem vidékre, márcsak a munkám miatt sem. De azért legalább olyan jól megvoltunk egymással, mint mások, amíg csak el nem váltunk.

CRAVEN (elképedve) Elváltak! (Önkéntelenül derűs ábrázattal) Nahát, Jo, ez lett a családi tűzhely vége?

CUTHBERTSON (melegen) Én nem tehettem róla, Dan. (Szentimentálisan) Egyszer még megtudja a világ, mennyire szerettem azt az asszonyt. De ő egyszerűen képtelen volt arra, hogy kellőképpen értékelje egy talpig férfi érzelmeit. Tudod-e, hogy gyakran mondogatta, bárcsak inkább hozzád ment volna feleségül.

CRAVEN (ettől a gondolattól kijózanodva) Ugyan, ugyan! Talán mégis csak jobb volt úgy, ahogyan történt. Az én házasságomról, azt hiszem, hallottál, ugye?

CUTHBERTSON Hogyne, mindnyájan hallottunk róla.

CRAVEN Nos, Jo, azt hiszem, nyíltan bevallhatom... hiszen ezt
ugyis mindenki tudta. Én pénzért nősültem.

CUTHBERTSON (bátorító hangon) Na és, Dan, miért ne? Miért ne
tetted volna? Hiszen pénzre mindnyájunknak szükségünk van.
Nem?

CRAVEN (őszinte érzéssel) Aztán nagyon megszerettem a felesége-
met, Jo. Igazi otthonom volt, amíg csak meg nem halt sze-
gény. De most minden megváltozott. Julia állandóan itt tar-
tózkodik a klubban. Sylviának egészen más a természete, de
ő is itt tölti minden idejét.

CUTHBERTSON (együttérzéssel) Megértelek. Ugyanez a helyzet
Grace-nél is. Ő is örökké itt tartózkodik.

CRAVEN És most azt akarják, hogy én is folyton itt legyek. Napon-
ta nyaggatnak, hogy lépjek be a klubba. Gondolom, azért,
hogy ne zsörtölődjek többé. Nos, éppen ebben szeretnék ta-
nácsot kérni tőled. Mit gondolsz, be kellene lépnem?

CUTHBERTSON Hát, ha lelkiismereti okokból nem ellenzed...

CRAVEN (mogorván félbeszakítja) Én elvileg ellenzem ennek a
helynek a pusztá létét is, de hát mit ér az? Itt van, létezik,
az én ellenzésem ellenére is, és ha van benne bármi jó, an-
nak az előnyeit akár én magam is élvezhetném.

CUTHBERTSON (csendesítgeti) Hát persze, persze, csakis így le-
het ésszerűen nézni a dolgokat. Egyébként az az igazság,
hogy azért nem is olyan kellemetlen intézmény, mint amilyen-
nek gondolod. Megvannak az előnyei is: ha otthon vagy, ked-
vedre magadban lehetsz, ha viszont arra vágysz, hogy együtt
légy a családdal, a klubban együtt étkezhetsz velük.

CRAVEN (nem nagyon vonzza mindez) Ez igaz.

CUTHBERTSON Mellékesen, ha nem akarsz együtt étkezni velük,
azt sem kell.

CRAVEN (meggyőzve) Igaz. Nagyon igaz. De azért elég furcsán vi-
selkednek itt, nem?

CUTHBERTSON Nem, nem... azt, hogy furcsán viselkednének, ép-
penséggel nem mondhatnám. Persze, a hang a klubban általá-
ban nem valami magas színvonalu, hiszen a nők dohányoznak,
maguk keresik meg a kenyerüket, meg ehhez hasonlók... de-
hát panaszra azért tulajdonképpen mégsem lehet ok. És sok
szempontból tagadhatatlanul kényelmes.

(Bejön Charteris, körülnéz, őket keresi.)

CRAVEN (felállva) Tudod-e, nagy kedvem lenne belépni ebbe a klub-
ba csak, hogy lássam, milyen is.

CHARTERIS (kettőjük közé lépve) Ezt feltétlenül tegye meg. Remélem, nem zavartam meg a társalgásukat azzal, hogy túl korán érkeztem?

CRAVEN Egyáltalán nem. (Szívélyesen kezét fog vele.)

CHARTERIS Helyes. Hamarább értem ide, mint ahogy magam is gondoltam. Az az igazság ugyanis, hogy rendkívül sürgős mondanivalóm van Cuthbertson számára.

CRAVEN Magánügy?

CHARTERIS Nem különösképpen. (Cuthbertsonhoz) Csak az, amiről már tegnap este beszéltünk.

CUTHBERTSON Hát, én azt hiszem, Charteris, az nagyonis magánügy... legalábbis annak kellene lennie.

CRAVEN (diszkréten hátrahúzódva az asztalhoz) Én majd addig a Times-ot olvasgatom...

CHARTERIS (megállítja) Ő, ez nem titok: a klubban ugyanis mindenki sejti már. (Cuthbertsonhoz) Grace még sose említette magának, hogy feleségül akar jönni hozzám?

CUTHBERTSON (méltatlankodva) Azt említette, hogy maga akarja feleségül venni őt.

CHARTERIS Akkor mit izgatja magát? Hiszen azzal ugysem törődik, amit én akarok, magánál csak az számít, amit Grace akar.

CRAVEN (kissé megdöbbenve) Már megbocsásson, Charteris, de ez igazán magánügy. Én kettesben hagyom magukat! (Újra az asztal felé huzódik.)

CHARTERIS Várjon csak egy kicsit, Craven, ez magára is tartozik. Ugyanis Julia is feleségül akar jönni hozzám.

CRAVEN (hangjában a leghevesebb tiltakozással) Ez aztán már több a soknál! Ördög és pokol!

CHARTERIS Biztosíthatom, ez tény és való. Nem találta kissé különösnek tegnap este, hogy Mrs. Tranfield nem volt a társaságunkban?

CRAVEN Hát... ami azt illeti... igen. Dehát maga megmagyarázta. Egyébként, most már meg kell mondanom, Charteris, a maga magyarázata meghökkentően izléstelen volt Julia jelenlétében.

CHARTERIS Annyi baj legyen. Jól megtermett, kövér, zaftos hazugság volt ugyanis.

CRAVEN ÉS CUTHBERTSON Hazugság?

CHARTERIS Hát nem gyanították?

CRAVEN Persze, hogy nem. Hát te, Jo?

CUTHBERTSON Egy pillanatra sem.

CRAVEN Sőt, én most nem hiszem el magának. Sajnálom, hogy ilyesmit kell mondanom, de hát elfelejtette, hogy Julia is jelen volt és egy szóval sem mondott ellent magának?

CHARTERIS Mert nem akarta.

CRAVEN Azt óhajtja ezzel mondani, hogy engem a saját lányom félrevezetett?

CHARTERIS Az irántam táplált gyengéd érzelmei kényszerítették rá, Craven.

CRAVEN (nagyon komolyra fordítva a szót) Idefigyeljen, Charteris: tudatában van annak, hogy két atya között áll?

CUTHBERTSON Nagyon helyes, Dan, nagyon helyes. Én a magam részéről csak megismétlem ugyanezt a kérdést.

CHARTERIS Hát... ami igaz, az igaz, én ugyan még mindig szédülök egy kicsit attól, hogy olyan sokáig álltam a két leány között, de azért azt hiszem, fel tudom fogni a helyzetet. (Cuthbertson undorodva felkiált és elfordul.)

CRAVEN Én csak annyit mondhatok, Charteris, sajnálom, hogy ilyen rossz modora van! (Sértődötten hátat fordít neki, majd egyszerre csak nekitüzesedik és visszafordul Charterishez.) Hogy merészel olyat állítani, hogy a lányom férjhez akar menni magához? Hát könyörgöm, kicsoda maga, hogy az én lányomnak ilyen ambíciói lennének?

CHARTERIS Pontosan. Milyen igaza van! Ennél rosszabbul nem is választhatott volna. De ő nem akar hallgatni a józan észre. Biztosíthatom, kedves Cravenem, hogy én mindazt elmagyaráztam neki, amit akár ötven atya sem tudott volna együttesen elmondani, de minden hiába: nem akar rólam lemondani. És ha én rá sem hajlandó hallgatni, hogyan remélhetnék, hogy magára hajlandó lesz?

CRAVEN (dühös felháborodással) Mondd, Cuthbertson, hallottál te már valaha ehhez foghatót?

CUTHBERTSON Nem én! Soha!

CHARTERIS Ugyan, ugyan! Ne viselkedjenek itt úgy, mint két régimódi, totyakos apa: ez komoly dolog! Nézzék ezeket a leveleket! (Elővesz egy levelet és egy levelezőlapot.) Ez itt (felmutatja a lapot) Grace-tól van... apropó, Cuthbertson, jó lenne, ha megkérné a lányát, ne irkáljon ilyen levelezőlapokra, ennek a kék színnek köszönhető, hogy Julia olyan könnyűszerrel kiszedheti a papirkosarából és összerakhatja a darabjait. Hallgassanak csak ide: "Drága Leonardom! Nincs az a kincs, ami megérné nekem, hogy még egyszer kitegyem magam a tegnap estihez hasonló jeleneteknek. Jobban tenné, ha visszamenne Juliához és engem elfelejtene. Öszinte híve: Grace Tranfield."

CUTHBERTSON Csak helyeselni tudom a levél minden egyes szavát.

CHARTERIS (Cravenhez fordul és a levél felolvasásához készülő-

dik.) Most pedig lássuk, mit ír Julia. (Az ezredes nagy megrázkódtatás előérzetével elfordul, hogy elrejtse arcát Charteris elől, kezével pedig megragadja a székét, hogy fékezze és csillapítsa önmagát.) "Drágaságom! Semmi sem képes elhittetni velem, hogy az az utálatos nőszemély elfoglalhatná a maga szívében az én helyemet. Itt küldöm néhány levelét, azokat, amelyeket akkor írt nekem, amikor megismerkedtünk, és arra kérem, olvassa el újra őket. Ezek majd megint felidézik akkori érzelmeit. Nem változhatott meg annyira, hogy közömbös legyen irántam; ha fel is lobbant magában valami futó vágy valaki iránt, a szíve még most is az enyém"... és így tovább, hiszen ismerik az ilyesfajta dolgokat... és végül: "a magát örökké szerető Juliája." (Az ezredes belesüpped a karosszékbe, s a kezével eltakarja az arcát.) De nem hiszik, ugye, hogy ez komoly. Ilyesfélét irogat nekem naponta háromszor. (Cuthbertsonhoz) De a csudába is, Grace-t viszont komolyan kell venni! (Felemeli Grace levelét.) A szokásos kék levelezőlap! Ez alkalommal azonban nem bízom a papirkosárban. (A kandallóhoz megy és tűzbe hajítja a leveleket.)

CUTHBERTSON (Keresztbefont karra áll elé, amikor Charteris megint közeledik hozzájuk) Mondja, Mr. Charteris, ha szabad érdeklődnöm, ez talán az Uj Humor?

CHARTERIS (még mindig annyira csak a saját ügyei foglalkoztatják, hogy nem is érzékeli, milyen hatást gyakorol a többiekre) Ne tréfáljon! Azt hiszi, hogy olyan vicces a helyzetem? A maga feje tele van olyan dolgokkal, mint az Uj Humor meg az Uj Nő, meg az Uj Ez meg Uj Az meg Amaz, s mindez úgy összekeveredett a saját Régi Férfiasságával, hogy egészen elvesztette az arányérzékét.

CUTHBERTSON (szenvedélyesen) Nem látja, hogy egy öreg ember áll itt maga előtt, aki beleöszült hazája áldozatos szolgálatába, s akinek maga most az utolsó napjait keserítette meg?

CHARTERIS (meglepetten Cravenre néz és őszinte sajnálkozással veszi észre, milyen fájdalmat okozott neki) Bocsásson meg. Nagyon sajnálom. Na, Craven, ne vegye a szívére. (Craven a fejét rázza.) Biztosíthatom, hogy ennek semmi jelentősége sincs... ilyesmi állandóan megesik velem.

CUTHBERTSON A maga számára csak egyetlen mentség lehet. Nem lehet százszázalékosan felelőssé tenni a cselekedeteiért. Akár csak az összes ugynevezett haladószellemű egyén, maga is neuraszténia.

CHARTERIS (döbbenten) Jóságos ég! Az micsoda?

CUTHBERTSON Nem vagyok hajlandó megmagyarázni. Pontosan úgy

tudja maga is, mint én. Most pedig lemegyek és megrendelem az ebédet. Három személyre rendelem, de a harmadik teríték Paramore-é, akit meghívtam, és nem a magáé. (Kimegy az étteremhez vezető ajtón.)

CHARTERIS (Craven vállára teszi a kezét) Adjon nekem tanácsot, Craven. Bizonyára volt már maga is ilyen páchan.

CRAVEN Charteris, ilyen levelet csak akkor ír egy nő valakinek, ha az illető férfi kikezdett vele.

CHARTERIS (gyászosan) Mily kevésbé ismeri a világot, ezredes ur! Az Új Nő nem ilyen.

CRAVEN Kedves fiam, én csak egy nagyon régimódi tanácsot adhatok magának, mégpedig azt, hogy úgy helyes, ha már nincs meg a Régi Nő, amikor irányt vesz az Új Nőre. Nagyon sajnálom, hogy az én jelenlétemben beszélt erről az ügyről. Várhatott volna a halálomig, ugyisincs már olyan messze. (Újra lehorgasztja a fejét.)

(A lépcsőház felől bejön Julia és Paramore. Julia megtorpan, amint meglátja Charterist, a tekintete elborul, a keble izgatottan emelkedik. Paramore, aki úgy véli, hogy az ezredes rosszul lett, a gondos orvos széles gesztusaival siet oda hozzá.)

CHARTERIS (megpillantva Juliát) Uramisten! (A forgó könyvvállvány mögé rejtőzik.)

PARAMORE (az ezredes iránti mélységes együttérzéssel megfogja a csuklóját és mérni kezdi az érverését.) Megengedi? Mi a panasz?

CRAVEN (feltekintve) Tessék? (Elhuzza a kezét és igen mogorván feláll.) Nem, Paramore, most nem a májammal van baj. Ez most magánügy.

(Hajsza kezdődik Julia és Charteris között, ami annál is izgalmasabb, mert mind a prédájára vadászó Juliának, mind az üzött vadnak egyaránt el kell titkolnia a többiek elől mozdulataik igazi értelmét és célját. Charteris először a lépcsőházi ajtó irányába próbálkozik. Julia azonnal az ajtó elé áll, elzárva így a menekülésnek ezt az útját. A férfi visszasiet a könyvvállványhoz és megforgatja, miközben a másik kijárat felé igyekszik, ám Julia a nyomában van és keresztezi útját. Charteris már így is majdnem megszökik, amikor a visszatérő Cuthbertson torlaszolja el a menekülés útját. Charteris visszafordul és akkor veszi észre, mennyire megköze-

litette már Julia. Nincs más lehetősége: beugrik az Ibsen szobor balján lévő fali fülkébe.)

CUTHBERTSON Jóreggelt, Miss Craven. (Kezet fognak.) Nem lenne kedve velünk ebédelni? Paramore is velünk tart.

JULIA Köszönöm, szíves örömet. (Mintha csak céltalanul ódöngne, a fali fülke felé sodródik, Charteris pedig, látván, hogy mindjárt csapdába esik, a kandallórács előtt átszökik a másik falmélyedésbe, de utközben nagy csörömpöléssel feldönti a piszkavasakat.)

CRAVEN (miután odament a forgó könyvvállványhoz és megállította)

Mi az ördögöt művel maga ott, Charteris?

CHARTERIS Semmit. Olyan zűrös ez a helyiség, hogy alig lehet közlekedni benne.

JULIA (kajánul) Igazán? (Éppen megmozdul, hogy őrt álljon a lépcsőházi kijárat előtt, amikor Cuthbertson a karját nyújtja neki.)

CUTHBERTSON Lekisérekhetem?

JULIA Nem, nem! Tudja, ez is ellenkezik a klub szabályzatával: Semmiképpen sem szabad udvariaskodni a nőkkel. Aki éppen közelebb van az ajtóhoz, az megy ki először.

CUTHBERTSON Na jó, ha ragaszkodik hozzá! Jöjjenek uraim, ebédeljünk hát Ibsen módra, vagyis: mintha nem lenne nemünk. (Megfordul és kimegy, nyomában Paramore, aki magára ölti az orvosi gyakorlatában betanult lehető legudvariasabb mosolyát. Legvégül megy ki Craven.)

CRAVEN (az ajtóban, gondterhelten) Gyere, Julia.

JULIA (anyáskodón, gyengéd hangon) Igen, drága papa, azonnal. Menj csak, ne várj rám, egy pillanat múlva megyek én is. (Az ezredes habozik.) Ne félj, papa!

CRAVEN (rendkívül gondterhelten) Siess utánunk, drágaságom! (Kimegy.)

CHARTERIS Én is megyek! (Nagy lendülettel a lépcsőházi kijárat-hoz igyekszik.)

JULIA (odaugrik hozzá és megragadja a csuklóját) Nem jön velem?

CHARTERIS Nem. Eresszen, Julia! (Megpróbál kiszabadulni, de Julia erősen fogja.) Ha nem ereszt el, segítségért kiáltok!

JULIA (szemrehányó hangon) Leonard! (A férfi kiszabadul a szorításból.) Jaj, drágám, hát hogy lehet hozzám ilyen komisz! Megkapta a leveletem?

CHARTERIS Elégettem.

(Juliát ez szíven üti; arcát a kezébe rejti.)

CHARTERIS (folytatva) ... az ő levelével együtt.

JULIA (hirtelen feltekintve megint) Az övével? Hát ő is irt magának?

CHARTERIS Bizony: hogy maga miatt szakítson velem.

JULIA (felcsillanó szemmel) Ő!

CHARTERIS Most örül, mi? Nyomorult! Most aztán eljátszotta a megbecsülésem utolsó morzsáját is. (Megfordul, hogy távozzon, de megtorpan az éppen visszatérő Sylvia előtt. Julia elfordul, úgy tesz, mintha az asztalról felvett ujságot olvasná álltában.)

SYLVIA (közvetlenül) Hello, Charteris! Hát maga hogy van? (Bizalmasan belekarol és végigsétál vele a színen.) Nem látta ma délelőtt Grace Tranfieldet? (Julia ledobja az ujságot és közelebb lép, hogy jobban hallja, hogy mit beszélnek.) Hiszen maga rendszerint tudja, hogy Grace merre található.

CHARTERIS Nem. És soha többé nem is fogom tudni, Sylvia. Grace ugyanis összeveszett velem.

SYLVIA Sylvia! Hányszor mondjam magának, hogy itt a klubban nem vagyok Sylvia!?

CHARTERIS Elfelejtettem. Bocsánat, Craven, öreg fiu. (A lány vállát veregeti.)

SYLVIA Így már jobb. Egy kissé eltulozta ugyan, de azért jobb.

JULIA Ne hülyéskedj, Silly.

SYLVIA Kérlek, Julia, ne feledd, hogy itt mi klubtagok vagyunk, nem pedig nővérek. Ebben a helyiségben én sem bizalmasodom veled családi alapon, te se bizalmasodj hát velem. (A kerekéhez megy, elfoglalva régebbi helyét.)

CHARTERIS Nagyon helyes, Craven. Le az idősebb nővérek zsarnokságával!

JULIA Igazán okosabban tenné, Leonard, ha nem heccelne egy gyereket arra, hogy nevetségessé tegye magát; még akkor sem, ha történetesen az én rovásomra megy a dolog.

CHARTERIS (Az asztal szélére ülve) Kihül az ebédje, Julia.

(Julia éppen dühösen válaszolni akar, de elharapja a szót, mert újra felbukkan az éttermi ajtóban Cuthbertson.)

CUTHBERTSON Hol marad, Miss Craven? Az édesapja már türelmetlen. Mindnyájan csak magára várunk.

JULIA Köszönöm, hogy figyelmeztetett. (Cuthbertson mellett dühösen kiviharzik. Sylvia megfordul és utána bámul.)

CUTHBERTSON (először a lány után, majd Charterisre nézve) Ez is neuraszténia! (Kimegy Julia után.)

SYLVIA (gyorsan feltérdel a kereveten, s a támlán keresztül beszél hátra) Na, mi van, Charteris? Julia udvarolt magának?

CHARTERIS (a vállán keresztül válaszolva a lánynak) Nem. Féltekenny Grace-re.

SYLVIA Ugy kell magának. Ronda nőcsábász.

CHARTERIS (nyugodtan) A klubhoz illő modernak tartja, ha így beszél egy férfival, aki csaknem az apja lehetne?

SYLVIA (ravaszskásan) Ugyan, barátocskám, jól ismerem én magát.

CHARTERIS Akkor azt is tudnia kell, hogy én soha, egyetlen nővel sem törődök különösképpen.

SYLVIA (elgondolkodva) Látja, Leonard, ezt tényleg el is hiszem magának. Azt hiszem, valóban nincs olyan nő, akivel maga a többinél akár egy cseppel is jobban törődne.

CHARTERIS Ugy érti ugye, hogy nincs olyan nő, akivel én a többinél akár egy cseppel is kevésbé törődnék.

SYLVIA Annál rosszabb. De én úgy értettem: maga a nőkkel szemben valóban soha sem viselkedik úgy, mintha csak nők volnának; pontosan úgy beszél velük, mint velem, vagy mint bármely más fickóval. Ez a maga sikereinek a titka. Mert el sem tudja képzelni, mennyire torkig vannak a nők azzal, hogy csakis a nemük miatt udvariaskodjanak velük.

CHARTERIS Bárcsak Julia is olyan bölcs lenne, mint maga, Craven! (Sóhajtván leszáll az asztalról, felmászik a könyvtárlétrára, s azon kuporog elgondolkodva.)

SYLVIA Julia képtelen arra, hogy a dolgokat könnyedén vegye, ugye, öregem? De attól azért ne féljen, hogy összetöri a szívét, kilábal ő is az apró-cseprő tragédiáiból. Erre akkor jöttünk rá odahaza, amikor az a nagy csapás ért minket.

CHARTERIS Miféle csapás?

SYLVIA Amikor megtudtuk, hogy a szegény papa megkapta a Paramore kórt.

CHARTERIS Paramore kór? Miért, mi baja van Paramore-nak?

SYLVIA Abban a betegségben nem ő szenved; ő fedezte fel!

CHARTERIS Az a bizonyos máj história?

SYLVIA Igen. Tudja, az, amitől Paramore olyan híres lett. Papa néha rosszul érezte magát, de hát mi mindig azt hittük, hogy részben az indiai szolgálat következménye, részben pedig annak tulajdonítható, hogy túl sokat eszik és iszik. Mert akkoriban apu bizony még rengeteget összevett. De az orvosok sose jöttek rá, hogy mi a baja, amíg csak Paramore fel nem fedezte a májában azokat az undok kis mikróbákat. Sok-sok millió van belőlük a mája minden négyzetcentiméterében. Ezeket a mikróbákat legelőször Paramore fedezte fel, és

most azt állítja, hogy ezek ellen is be kellene mindenkit oltani, akár csak a himlő ellen. De szegény papát már nem lehetett beoltani, ahhoz már túl késő volt. Érte csak annyit tehettek, hogy szigorú diétára fogták; ezáltal két évvel meghosszabbíthatják az életét. Szegény öregem! Eltiltották az italtól és húst sem szabad ennie.

CHARTERIS Nekem pedig úgy tűnik, hogy az édesapja egészen rendkívüli módon egészséges.

SYLVIA Igen, az ember azt hihetné, hogy valóban sokkal jobban van. Ám a bacilusok lassan de biztosan elvégzik a maguk munkáját. Még egy esztendő és vége lesz. Szegény jó öreg apu! Olyan kegyetlen dolog, hogy így beszéljek róla: le is kell ülnöm rendesen. (Leszáll a kerevetről és a könyvvállvány mellé székre ül.) Már csak azért is örülnék, ha papa mégis életben maradna, hogy annak az öntelt Paramore-nak ne legyen igaza. Képzeld, azt hiszem, az az alak szerelmes Juliába.

CHARTERIS (izgatottan feláll) Szerelmes Juliába? Végre egy reménysugár a láthatáron! Tényleg azt hiszi?

SYLVIA Minden bizonnyal. Hát mit gondolsz, miért lebzsel ma is itt, a klubban, gyönyörű új öltönyében, ahelyett, hogy a betegeit kezelné? Ez az ebéd Juliával megadja neki az utolsó lökést is. Még mielőtt visszajönnek ide, a papa beleegyezését fogja kérni a házasságukhoz, ezt én egy a háromhoz lefogadom magával, méghozzá abban, amiben csak akarja!

CHARTERIS Kesztyű?

SYLVIA Nem. Cigaretta.

CHARTERIS Helyes! Dehát hogyan vélekedik erről Julia? Felbátorította valamennyire Paramore-t?

SYLVIA Ó, ahogyan az már lenni szokott. Csak olyan mértékben, hogy minden más nőt távol tartson tőle.

CHARTERIS Szóval így áll a dolog. Akkor hát figyeljen ide. Én most filozófusként mondok magának valamit. Julia mindenkire féltékeny. Érti? Mindenkire! Ha azt látná, hogy maga flörtöl Paramore-ral, rögtön többre értékelné a pasast. Nos, Craven, hajlandó az én kedvemért belemenni egy kicsit ebbe a játékba?

SYLVIA (felállva) Maga szörnyű alak, Leonard! Szégyen, gyalázat! Dehát egy ibsenista társamért bármit megteszek. Megfontolom a kérését. Bár én azt hiszem, sokkal hatásosabb lenne, ha Grace-t tudná rávenni erre a szerepre.

CHARTERIS Ugy hiszi? Hmm! Lehet, hogy igaza van.

PORTÁSCGYEREK (kintről, mint korábban) Dr. Paramore, Dr. Paramore, Dr. Paramore...

SYLVIA Kiművelhetnék egy kicsit ennek a gyerekeknek a hangját: micsoda fényt vet a klubra? Szégyenletes... (Behuzódik az Ibsen balján lévő fali fülkébe.)

(Belép a portásgyerek, kezében a Brit Orvosi Szemle.)

CHARTERIS (a portásgyerekhez) Paramore doktor az étteremben van.

PORTÁSGYEREK Köszönöm, uram. (Éppen ki akar menni az étterem felé, amikor Sylvia lecsap rá.)

SYLVIA Hé, hová viszi azt az ujságot? Annak ebben a teremben a helye!

PORTÁSGYEREK Paramore doktor ur személyes utasítása, kiasasszony. A Brit Orvosi Szemlét, amint megérkezik, egyenesen neki kell odavinnem.

SYLVIA Micsoda pimaszság! Mit gondol, Charteris, nem kellene az ilyesmit elvi okokból megakadályoznunk?

CHARTERIS Persze, hogy nem. Véleményem szerint az elvi okoknál silányabb érvet fel sem hozhat az ember annak érdekében, hogy kellemetlenkedhessen valakinek.

SYLVIA Ostobaság! Ibsen!

CHARTERIS (a portásgyerekhez) Na, szedd a lábadat, fiacskám, Paramore doktor torka már elszorul az izgalomtól.

PORTÁSGYEREK (komolyan) Tényleg, uram? (Kisiet.)

CHARTERIS Ez a fiú még sokra viszi ebben az országban. Nincs humorérzéke.

(Belép Grace. Öltözéke praktikus és a dolgozó nőre jellemző, olyan, ami neki magának is tetszik, célszerű is anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben figyelembe venné a divatot, de ugyanakkor gondosan aláhuzza viselője személyének természetes eleganciáját. Grace élénken, fűrgén jön be, mint az olyan nő, aki általában nagyon elfoglalt.)

SYLVIA (elébe szalad) Végre, csak hogy itt vagy, Tranfield, öreg-lány. Egy teljes órája várok rád. Már éhenhalok.

GRACE Jól van, drágám. (Charterishez) Megkapta a levelemet?

CHARTERIS Igen. És nagyon szeretném, ha ezentul nem azokra az átkozott kék levelezőlapokra írna.

SYLVIA (Grace-hez) Lemenjek előre? Foglaljak asztalt?

CHARTERIS (kivéve a szót Grace szájából) Igen, öreg fiú.

SYLVIA De siessenek! (kimegy az étterem felé.)

GRACE Nos?

CHARTERIS Nem is merek a szeme elé kerülni a tegnap este után. El tudott volna képzelni iszonyubb jelenetet? Nem irtózik ezek után még attól is, hogy rámnézzen?

GRACE Ó, nem.

CHARTERIS Pedig joggal tehetné. Brrr! Ocsmány jelenet volt, sértő, felháborító. Szépen befellegzett a terveimnek, hogy boldoggá tegyem magát, hogy maga legyen az egyetlen nő, aki nem arra esküszik, hogy boldogtalanná tettem!

GRACE (nyugodtan leülve) Én egyáltalán nem vagyok boldogtalan. Sajnálom, de igazán nem szakad meg a szívem.

CHARTERIS Nem is, mert a maga szive telivér, stramm sziv, maga nem jajveszékel és siránkozik minden alkalommal, ha egy kicsit megsebzik a szívét. Pontosan ez az, amiért maga az egyetlen nő, aki nálam számításba jöhet.

GRACE (a fejét rázva) Nem, nem. Soha többé.

CHARTERIS Soha! Hogy érti ezt?

GRACE Ahogy mondtam, Leonard.

CHARTERIS Már megint kacérkodik! Az általam szeretett nők állhatatlansága csak az engem szerető nők pokoli állhatatosságával vetekszik: Na jó, hiszen tudom én, Grace, hogy van ez: nem tudja elfelejteni a tegnap esti szörnyű jelenetet. Képzeld, azt állította az a nő, hogy az elmúlt két napon is megcsókoltam.

GRACE (élénken felemelkedik) Na és, nem igaz?

CHARTERIS Igaz? Szemenszedett hazugság!

GRACE Jaj, ennek nagyon örülök. Ez volt az egyetlen, ami engem valóban sértett.

CHARTERIS Julia pontosan ezért mondta. De milyen elragadó, hogy a szívére vette! Drágaságom! (Megragadja Grace kezét és a kebléhez szorítja.)

GRACE Ne feledje, mi már szakítottunk!

CHARTERIS Hát igen, a szívem és az életem a maga kezében van. Zuzza csak össze! Hajtsa csak ki az ablakon a boldogságomat.

GRACE Ó, Leonard, valóban tőlem függ a maga boldogsága?

CHARTERIS (gyengéden) Kizárólagosan. (Grace boldogan felragyog. Amint ezt észreveszi Charteris, azonnal taktikát változtat, megrémül, elengedi az asszony kezét és panaszosan folytatja) De nem! Miért is hazudjak magának? (Összefonja mellén a karját és határozott hangon hozzáteszi) Az én boldogságom senki mástól nem függ, csak saját magamtól. Megleszek én maga nélkül is.

GRACE (idegesen) Hát csak legyen. Köszönöm az őszinteségét. És most én is megmondom magának az igazat.

CHARTERIS (rémülten széttárja a karját) Nem, kérem, ne! Nekem, mint filozófusnak, az a dolgom, hogy megmondjam másoknak az igazat, de nekik nem az a feladatuk, hogy énnekem is a szemembe mondják. Nem szeretem az igazságot: fájdalmat okoz nekem.

GRACE Pedig az igazság mindössze annyi, hogy szeretem magát.

CHARTERIS Ó, ez nem filozófiai igazság. Ezt annyiszor elmondhatja nekem, ahányszor csak jólesik magának. (Átöleli.)

GRACE Igen, Leonard, de én haladó szellemű nő vagyok. (A férfi felkapja a fejét, némileg meghökkenve néz Grace-re.) Az, amit az apám úgy nevez, hogy az Új Nő. (A férfi hagyja, hogy folytassa, és csak bámulja Grace-t.) Én valóban tökéletesen egyetértek a maga elveivel.

CHARTERIS (megbotránkozva) Ezt meri állítani magáról egy tisztességes nő? Szép dolog, mondhatom! Szégyellhetné magát!

GRACE És én teljes egészében komolyan is veszem ezeket az elveket, ellentétben magával. Éppen ezért sose mennék feleségül olyan férfihoz, akit tulságosan szeretek. Mert az szörnyen előnyös helyzetbe juttatná velem szemben: iszonyúan a hatalmában tarthatna. Látja, ilyen az Új Nő. Nincs igazam, filozófus uram?

CHARTERIS Bennem most szörnyű harcot vív a filozófus a férfival.

De a filozófus azt mondja, hogy magának van igaza.

GRACE Tudom, hogy igazam van. Így hát az utjainknak most el kell válniuk.

CHARTERIS Szó se róla! Férjhez kell mennie másvalakihez, akkor aztán én megint előbukkanok és tovább udvarolok magának.

(Sylvia újra belép.)

SYLVIA (nyitva tartva az ajtót) Nahát, Tranfield, öreglány, gyere már! Éhenhalok.

CHARTERIS Én is. Ha megengedik, magukkal ebédelek.

SYLVIA Számítottam is rá. Három személyre rendeltem levest.

(Grace kimegy. Sylvia Charterishez fordulva folytatja) Az asztalunktól jól megfigyelheti Paramore-t: úgy tesz, mintha a Brit Orvosi Szemlét olvasná, de csak azon jár az esze, hogy vesse magát a küzdelembe. Már egészen zöld az idegességtől. (Kimegy.)

CHARTERIS Sok szerencsét kívánok neki! (A lány után siet.)

(A könyvtárterem tiz másodpercig üresen marad. Akkor aztán belép az étterem felől Julia, elkeseredetten, haragosan; a nyomában Craven. Julia átviharzik a helyiségen és az egyik karosszékbe veti magát.)

CRAVEN (türelmetlenül) Most meg mi bajod? Hát ma mindenki megörült? Mit jelentsen az, hogy egyszerre csak felugrasz az asztaltól és elrohansz? És mit jelentsen az, hogy Paramore csak az ujságot bujja és nem is felel, ha szólnak hozzá? (Julia türelmetlenül gyötrődik.) Na, gyere, gyere (gyengéden), mondd meg, drága szivecském, a te jó öreg papádnak, hogy... (ingerülten) hogy mi az ördög bujt itt mindenkibe? Szedd már össze magad, Julia, mielőtt Cuthbertson ideér. Csak a számlát fizeti ki, itt lesz egy pillanat múlva.

JULIA Egyszerűen nem bírom tovább! Nézni, amint együtt ülnek az ebédlőasztalnál, amint nevetgélnek, csevegnek és engem nevetségessé tesznek! Minden pillanatban attól tartottam, hogy felsikoltok. Kést kellett volna ragadnom és megölni azt a nőszemélyt! Az kellett volna, hogy...

(Az ajtóban megjelenik Cuthbertson, a számlát a mellényzsebébe gyűri és odamegy hozzájuk. Amint belép, máris beszélni kezd.)

CUTHBERTSON Nahát, Dan, hiszen alig ebédeltél. Komolyan elszorult a szivem, ahogy néztem, hogy csak néhány babszemet csipegetsz és szódavizet iszol hozzá. Nem is értem, hogy lehet így élni!

JULIA Megnyugtathatom, Mr. Cuthbertson, hogy papa máskor is csak ennyit eszik. És nem szereti, ha ebből nagy ügyet csinálnak.

CRAVEN Hol van Paramore?

CUTHBERTSON Még mindig azt az ujságot olvassa. Kérdeztem, nem jön-e velem, de meg se hallotta. Fantasztikus, mennyire leköti minden tudományos probléma! Okos ember. Félelmesen okos ember!

CRAVEN (bosszusan) Na persze, persze, Jo, ez mind igaz; de hát az asztalnál mégsem illik így viselkedni. Bármennyire is leköti a maga tudománya, néha azért mégis csak abbahagyhatta volna. Bár a jó ég tudja, meglehet, hogy csak én szeretnék tulságosan megfélelkezni Paramore tudományáról, amióta megjósolta közeli végzetemet. (Bubánatos tekintettel leül.)

CUTHBERTSON (tele részvétellel) Gondolnod sem szabad rá, Craven! Talán mégis csak tévedett Paramore. (Mélyet sóhajt és leül.)

Bár nem vitás, hogy nagyon okos pasas. Kétszer is meggondolja, mielőtt valamiről nyilatkozik.

(Némán, gyászosan ülnek. Egyszerre csak belép Paramore, sápadtan, ziláltan, markában szorongatva a Brit Orvosi Szemlét. A többiek rémülten felemelkednek. Az orvos szólni akar, de elful a hangja, a torkához kap és megtántorodik. Cuthbertson gyorsan megragadja a széket és Paramore mögé helyezi, az belehanyatlik, ők hárman pedig körülállják, Craven az orvos jobb válla felől, Cuthbertson a balján áll, Julia mögötte.)

CRAVEN Mi történt, Paramore?

JULIA Rosszul van?

CUTHBERTSON Remélem, nem valami rossz hír?

PARAMORE (kétségbeesetten) A lehető legrosszabb hír! Iszonyu hír! Végzetes hír! Az én betegségem...

CRAVEN (gyorsan) Mármint az én betegségem?

PARAMORE (dölyfösen) Mármint az én betegségem: a Paramore-kór, az a betegség, amit én fedeztem fel, az én életművem! Idenézzenek! (Iszonyu rémülettel a tekintetében, az ujságra mutat) Ha ennek hinni lehet, úgy minden csak tévedés volt: ilyen betegség nem létezik!

(Cuthbertson és Julia egymásra néznek, alig merik elhinni az örömhirt.)

CRAVEN (hevesen tiltakozva) És ezt maga rossz hírnek nevezi?

Idefigyeljen, Paramore...

PARAMORE (rekedten félbeszakítja) Természetes, hogy maga csak saját magára gondol. Nem is hibáztatom: a betegek mind önzők. Csak egy tudós érezheti azt, amit én most érzek. (Az elviselhetetlen igazságtalanság csapásaitól megkinzottan) Ezt is csak a mi hazánk átkozott, szentimentális törvénykezésének köszönhetem. Nem kísérletezhettem eleget: Mindössze három kutya és egyetlen majom állt a rendelkezésemre. Akkor, amikor egész Európa csak úgy nyüzsgött a szakmai vetélytársaktól! Akik mind égnék a vágytól, hogy bizonyítsák, hogy nincs igazam. Franciaországban bezzeg, ott van szabadság! A felvilágosult, köztársasági Franciaországban! Egyetlen francia kétszáz majommal kísérletezik, hogy megdöntse az én elméletemet. Egy másik harminchat fontot áldoz - háromszáz kutyát, darabonként három frankjával

számítva, - hogy megcáfolja a majomkísérleteket. Egy harmadik mind a kettőről bebizonyítja, hogy tarthatatlanok, még hozzá egyetlen kísérlettel, melynek során hatvan fokkal a fagypontra alá hűtötte le egy teve máját. És végül jött egy átkozott olasz, aki egyszerűen tönkresilányított engem! Ő persze, kapott állami segítyt, hogy kísérleti állatokat vásárolhasson, amellet, hogy Olaszország legnagyobb kórházának is a vezetője. (Kétségbeesett határozottsággal) De én semmiféle olasz-tól sem hagyom magam legyőzni! Elmegyek én magam is Olaszországba. És fel fogom fedezni újra az én betegséget; tudom, érzem, hogy létezik; és be fogom bizonyítani még akkor is, ha a világ minden egyes állatán végre kell hajtanom a kísérletemet, kivétel nélkül minden állaton, amelyiknek mája van! (Keresztbe fonja két karját és hangosan fujtva a többiekre néz.)

CRAVEN (Egyre inkább hatalmába keríti az őt ért sérelem tudata) Ha jól értem, Paramore, maga vette magának a bátorságot, hogy kimondja rám a halálos, igenis, halálos ítéletét, amit három kutyára és egy nyavalyás majomra alapozott?

PARAMORE (mélységes megvetéssel Craven iránt, amiért az ilyen kisszerű, személyes szemszögből nézi az ügyet.) Igen. Mert csak ennyi állatot engedélyeztek nekem.

CRAVEN Hitemre mondom, Paramore, fel vagyok háborodva. Nem akarok barátságtalan lenni, de igazán nagyon fel vagyok háborodva. Az ördögbe is, tudja maga egyáltalán, hogy mit csinált? Egy teljes esztendeig megfosztott a hustól és az italtól! Közmegevetés tárgyává tett. Nyomoruságos vegetáriánussá és antialkoholistává!

PARAMORE (elkeseredetten mutatja Cravennek az ujságot) Tessék, itt van! Maga is elolvashatja. Alkoholban áztatott marhahússal etették a tevét és fél tonnát hizott tőle. Egyen és igyon, amennyi csak jólesik! (Még mindig nem tud támaszkodás nélkül megállni, elhaladva Cuthbertson mellett, a forgó könyv-állványhoz támo lyog, s fejét a két tenyerébe szorítva, az állványra támaszkodik, háttal a többieknek.)

CRAVEN (dörmögve) Hát persze, Paramore, magának könnyű most így, egyszerűen kijelenteni. De mit mondjak én azoknak az Emberbaráti Társaságoknak és Vegetáriánus Társaságoknak, amelyek alelnökökké választottak?

CUTHBERTSON (kuncogva) Ahá, Dan! Szóval te ebből is erényt kovácsoltál, mi?

CRAVEN A muszájból csináltam erényt, Jo. Senki sem tehet nekem ezért szemrehányást.

- JULIA (csillapítva az apját) Jól van, apu, most már ne izgasd magad. Gyere, menjünk vissza az étterembe és ebédelj be tisztességesen.
- CRAVEN (megborzongva) Brrr! (Panaszos hangon) Nem megy: én már elvesztettem azt a jó, férfias étvágyamat. Az, hogy pem-pón éltem, az alaptermészetemet ásta alá. (Paramore-hoz) Látja, ide vezet a viviszekció. Előbb csak lovakon kísérletezik, de végül persze, engem akar futtatni úgy, hogy csupán babbal etet.
- PARAMORE (kurtán, anélkül, hogy változtatna helyzetén) Nos, ha jól tett magának, akkor inkább örüljön neki.
- CRAVEN (panaszkodva) Ártani éppen nem ártott, dehát nagyon bosszantó ez az egész. Magának halvány sejtelve sincs, mennyi bajt zudit az emberre, ha elhitetik vele, hogy már csak egy esztendeje van hátra. Nem, Paramore, nem győzőm ismételni, hogy fogalma sincs róla! Elkészítettem a végrendeletemet, még hozzá teljesen feleslegesen, kibékültem egy csomó emberrel, akikkel haragban voltam, csupa olyan alakkal, akiket normális körülmények között ki nem állhatok. Aztán meg hagytam, hogy otthon a lányaim a fejemre nőjjenek, de olyan mértékben, amit sose türtem volna, ha még előttem lett volna az élet. Komoly dolgokon rágódtam, mindenfélét összeolvastam, még soronkívül is eljártam a templomba. És most kiderül, hogy mindez közönséges időpocsékolás volt. Hitemre mondom, undorító ez az egész. Szívesebben meghalnék férfimódra akkor, amikor bejelentette.
- PARAMORE (mint az előbb) Talán meg is teheti. A szíve elég rozoga, amennyiben ez megvigasztalja.
- CRAVEN (sértődötten) Ugye, nem veszi rossznéven, Paramore, ha kijelentem, hogy nem bizom többé a maga orvosi véleményében? (Paramore szeme szikrázik; kiegyenesedik, úgy hallgatja tovább.) Elég szép summát kifizettem az orvosi tanácsaiért, amikor pusztulásra ítélt, s igazán nem állithatom, hogy megkaptam volna az ellenértékét.
- PARAMORE (megfordul és méltóságteljesen Craven szemébe néz) Erre nincs mit felelnem, Craven ezredes. Visszaadom a honoráriumot.
- CRAVEN Ó, nem a pénzről van szó, de azt hiszem, most már magának is rá kellett jönnie, hogy mit követett el. (Paramore mereven elfordul, Craven élénken, izgatottan utána fordul, bűnbánóan magyarázkodva) Hát ezt talán még sem kellett volna emlitenem. Lehet, hogy tényleg nem volt szép tőlem. (Kézét nyújtja Paramore-nak.)

PARAMORE (megfontoltan elfogadja a kézfogást) Ugyan, semmi baj. Teljesen igaza van, Craven ezredes: a diagnózisom téves volt, s ennek vállalnom kell a következményeit.

CRAVEN (még mindig az orvos kezét fogva) Szó se róla. Ne is mondjon ilyet. Kézenfekvő volt a tévedése, hiszen az én májamban éppen eléggé nagy ahhoz, hogy bárkit megtévesszen. (Hosszasan rázza a kezét, rendkívüli módon próbára téve Paramore idegeit. Az orvos ezután hátramegy az Ibsen balján lévő beugróba, félig-meddig elfojtott sóhajjal a kerevetre veti magát, s homlokát a két tenyerébe, mindkét könyökét a térdére támasztva, elmerül a Brit Orvosi Szemle tanulmányozásába.)

CUTHBERTSON (aki a helyiség másik oldalán még mindig együtt örvendezik Juliával) Nos, hát egy szó se essék erről többet. Gratulálok, Craven, és remélem, hogy nagyon hosszú ideig örvendhetsz még az életnek. (Craven a kezét nyújtja.) Nem, nem, Dan, a lányodé az elsőbbség! (Gyengéden megfogja Julia kezét és Cravenhez vezeti. A lány túlradó örömmel az apja nyakába borul.)

JULIA Drága jó öreg papám!

CRAVEN Hát örül az én Juliám, hogy mégis csak van még néhány esztendeje a jó öreg papájának?

JULIA (csaknem zokogva) Olyan boldog vagyok! Olyan boldog vagyok!

(Cuthbertson hallhatóan szipog. Az ezredes is meghatódott. Sylvia belép az étterem felől, hirtelen megtorpan, amint meglátja hármukat. A fal mélyedésébe huzódott Paramore elkerüli a figyelmét.)

SYLVIA Helló!

CRAVEN Közöld vele a nagy ujságot, Julia. Az én számból olyan nevetségesen hangzana. (Odamegy a meghatottan síró Cuthbertsonhoz és vigasztalón vállon veregeti.)

JULIA Képzeld, Silly! Apu egyáltalán nem is beteg. Az egész csak Paramore doktor tévedése volt. Jaj, istenem! (Megragadja Craven balkezét és lehajol, hogy megcsókolja. Az ezredes jobbja még mindig Cuthbertson vállán nyugszik.)

SYLVIA (megvető hangsúllyal) Tudtam. Persze, hogy nem volt egyéb, minthogy túl sokat evett. Én mindig mondtam, hogy Paramore nagy számár.

(Általános meghökkenés. Cuthbertson, Craven és Julia csoportja felbomlik, amint ijedten megfordulnak.)

PARAMORE (minden guny és indulat nélkül) Nem baj, Miss Craven.

Ezt mondják most Európa-szerte mindenütt. Annyi baj legyen.

SYLVIA (kissé elszégyellve magát) Elnézést kérek, Paramore doktor. Dehát meg kell bocsátania, utóvégre az apám lánya vagyok; képzelheti, mit érzek.

CRAVEN (felfortyanva) Amint látom, azért nem rendített meg olyan nagyon.

SYLVIA Hát nem, papa, arra mérget vehetsz, hogy nem fogok érzélgősen elolvadni ettől az egésztől. (Cravenhez lépve) Mellékesen szólva, mindig is tudtam, hogy képtelenség. (Megsimogatja) Szegény, drága, öreg apu! Hát miért lennének a te napjaid inkább megszámlálva, mint bárki másé? (Az ezredes el-lágyultan megveregeti a lánya arcát. Julia türelmetlenül elfordul tőlük.) Gyere, menjünk át a dohányzóba és lássuk, mire vagy képes egy álló esztendei önmeztartóztató antialkoholizmus után.

CRAVEN (játékosan) Ejnye, kislány, de közönséges vagy! (Meghuzza a fülét.) Nos, Jo, hát menjünk? Ugy látom, e megrázkódtatás után neked még nagyobb szükséged van egy kis szíverősítőre.

CUTHBERTSON Nem is szégyellem, Dan. Ez a fordulat jót tett nekem. (Az asztalhoz megy, s az öklét rázza a kandallópárkányon álló mellszobor felé.) És ha látnál a szemeddel és hallanál a füleddel, jót tenne neked is.

CRAVEN (meglepetten) Kinek?

SYLVIA Kinek? Hát világos! A jó öreg Henriknek.

CRAVEN (csodálkozva) Henrik?

CUTHBERTSON (türelmetlenül) Ibsen, öregem, Ibsen.

(Cuthbertson kimegy a lépcsőházi ajtón, nyomában Sylvia, csókot dobva a szobor felé, amint elhalad előtte. Craven zavartan néz a lányára, róla meg a szoborra. Majd, mint megfejthetetlen talányt, feladja, s fejét csóválva utánuk indul. Az ajtó előtt észbekap és visszajön.)

CRAVEN (szeliden) Apropos, Paramore...

PARAMORE (nagy erőfeszítéssel összeszedi magát) Igen?

CRAVEN Ugye, nem mondta komolyan az előbb... azt az izét... a szívemmel kapcsolatban... ugye?

PARAMORE Ó, az semmi... semmiség. Van valami kis zörej, talán egy kissé megviseltek a szívbillentyűi... dehát ha vigyáz, ezzel akármeddig élélhet. Ne dohányozzon túl sokat.

CRAVEN Micsoda? Ujabb tilalmak? Hát nézze, Paramore, most aztán igazán...

PARAMORE (szórakozottan feláll) Bocsánatot kérek, de nem is értem, miről is... én... én...

JULIA Ne izgasd most, papa.

CRAVEN Na jó, nem izgatom. (Odalép Paramore-hoz, aki komoran fel-alá járkál a helyiség közepén.) Na jól van, Paramore! Igazán nem vagyok önző, higgye el, tökéletesen megértem a csalódását. Dehát nézzen szembe férfimódra a tényekkel. Meg aztán végeredményben nem azt bizonyítja ez az ügy is, hogy mennyi képtelen hülyeség van a modern tudományban? Köztünk legyen mondva, mégis csak istentelen, kegyetlen dolog felmetszeni és megkínózni azokat a szerencsétlen tevéket és majmokat. Ez előbb-utóbb feltétlenül kiöl az emberből minden finomabb érzést.

PARAMORE (szembefordul vele) És hány tevét és lovat, és hány embert metszettek fel a szudáni hadjáratban, ahol magát a Victoria Keresztrel tüntették ki, kedves Craven ezredes?

CRAVEN (tűzbe jön) Az tisztességes, szabályos harc volt, Paramore, az egészen más!

PARAMORE Persze, ágyukkal és gépfegyverekkel meztelen lándzsások ellen.

CRAVEN (hevesen) A meztelen lándzsások is tudnak ölni, Paramore. Én ott az életemet kockáztattam, ezt ne feledje, kérem!

PARAMORE (hasonló tüsszel) Én meg az enyémet kockáztattam, ahogy azt minden orvos megteszi, méghozzá gyakrabban, mint bármelyik katona.

CRAVEN (gavallérosan) Ez igaz. Erre nem gondoltam. Bocsánatot kérek, Paramore, soha többé egyetlen kellemetlen megjegyzést sem teszek a foglalkozására. De remélem megengedi, hogy a májamat továbbra is a régimódi, jó, frissítő módon kezeljem, vagyis résztvehessek a rókavadászatokon, s keresztül-kasul nyargalhassak erdőkön, mezőkön.

PARAMORE (keserű gunnyal) Nem tulságosan kegyetlen dolog az? Egész falka vadászkutya, amint egy szál szerencsétlen rókát szaggat szét?

JULIA (békítőn, hizelegve közéjük áll) Jaj, kérem, ne kezdjék elölről ezt a vitát. Menj már át a dohányzóba apu; Mr. Cuthbertson biztosan nem érti, hová tűntél.

CRAVEN Helyes, helyes, megyek. De ez azért igazán nem ésszerű, Paramore, amit a tiszta sportról mond...

JULIA Csitt, csitt!... (csitítva, hizelegve az ajtó felé tereli).

CRAVEN Na jó, megyek. (Jókedvűen hagyja, hogy Julia kituszkolja az ajtón.)

JULIA (a legeslegcsábosabb mosolyával fordul vissza az ajtótól) Nahát, Paramore doktor, ne vágjon már olyan csalódott ábrázatot. Vigasztalódjon. Hiszen olyan jó volt mindig mindnyájunkhoz, és papával is annyi jót tett.

PARAMORE (elragadtatva odasiet a lányhoz) Ó, Miss Craven, de szép magától, hogy ezt mondja nekem!

JULIA Látni sem bírom, ha valaki boldogtalan. Egyszerűen képtelen vagyok elviselni a boldogtalanságot. (Kétértelmű pillantást vet az orvosra, majd kiviharzik a színről.)

(Paramore elragadtatva áll egyhelyben, az üvegajtón át bámulva Julia után. Miközben így, teljesen elbűvölten áll, belép az étterem felől Charteris és megérinti a karját.)

PARAMORE (összerezzenve) Mi az? Mi történt?

CHARTERIS (jelentőségteljesen) Elragadó nő, ugye, Paramore? (Elismerően néz az orvosra) És hogy sikerült magának így elbűvölni őt?

PARAMORE Én? Tényleg azt hiszi... (Charterisre néz, majd összeszedi magát és hűvösen hozzáteszi) Bocsanatot kérek, de ez olyan téma, amiből nem óhajtok tréfát üzni. (Néhány lépéssel eltávolodik Charteristől, a legközelebbi karosszékbe ül és az ujságjába temetkezik, ezzel is jelezve, hogy nem óhajta tovább folytatni a társalgást.)

CHARTERIS (nem veszi tudomásul a jelzést és nyugodtan mellé ül) Mondja, Paramore, miért nem nősül meg? Tudja, a maga hivatásánál egyenesen botrányos, ha valaki agglegény marad.

PARAMORE (röviden, még mindig olvasást színelve) Az én dolgom ez, nem a magáé.

CHARTERIS Szó se róla! Mindenek fölött társadalmi kérdés. De most meg fog nősülni, ugye?

PARAMORE Nincs róla tudomásom.

CHARTERIS (meglepetten) Nincs! Nahát, mondja! És miért?

PARAMORE (dühösen feláll, s a CSENDET KÉRÜNK feliratu táblák egyikére mutat) Hadd hívjam fel erre a figyelmét. (Átmegy a színen, a forgó könyvvállvány melletti karosszékhez, s elszánt, ellenséges lendülettel beleveti magát.)

CHARTERIS (a nyomában van, olyannyira elmerülten a saját gondolataiban, hogy látszólag észre sem veszi a visszautasítást) Ki sem mondhatom, Paramore, mennyire nyugtalanít. Az az érzésem, hogy valamiképpen elűgyetlenkedte ezt a dolgot.

Pedig már azt reméltem, hogy egy boldog kérőt találok itt, olyant, akinek már igent is mondtak.

PARAMORE (dühösen) Persze, maga figyelt, a nyomomban ólálkodott, mert odavan Miss Cravenért. Hát most bemehet oda, most már maga lehet a győztes. Gondolom, el lesz ragadtatva, ha meghallja, hogy teljesen tönkrementem.

CHARTERIS Maga? Tönkrement? Hogyan? Lóverseny?

PARAMORE (megvetően) Lóverseny! Ugyan, kérem!

CHARTERIS Ha egy baráti kölcsön segíthet magán, csak szóljon, amim van, azt mind szívesen odaadom.

PARAMORE (meglepetten feláll) Charteris! Igazán? Én... (gyanakodva) Nem tréfál?

CHARTERIS Az ördögbe is, miért gyanakszik mindig, hogy csak viccelek? Soha életemben nem voltam még ilyen komoly.

PARAMORE (elszégyellve magát Charteris nagylelkűségétől) Akkor hát bocsánatot kérek. És én még azt képzeltem, hogy örülni fog ennek a hírnek.

CHARTERIS (elutasítva a jóakarátát kétségbevonó, igaztalan feltevést) Nahát, kedves barátom!

PARAMORE Most már belátom, hogy tévedtem. És igazán nagyon sajnálom. (Kezet fognak) Most pedig hallja meg a teljes igazságot. Jobban szeretném, ha tőlem tudná meg, mint a klubbeli pletykákból. Az én májbaj felfedezésemet... izé... hogyan is mondjam... (nem tudja rászánni magát, hogy ki-mondja.)

CHARTERIS (kisegíti) Megerősítették? (Gyászosan) Értem, értem: a szegény ezredes végzete elkerülhetetlen.

PARAMORE Dehogy! Ellenkezőleg! A betegséget... izé... kétségbevonták. Az ezredes most azt hiszi, hogy tökéletesen egészséges, s a baráti viszony, mely a Craven családdhoz fűzött, teljesen elromlott.

CHARTERIS Ki közölte vele a fordulatot?

PARAMORE Természetesen én magam, abban a pillanatban, amint az ujságban elolvastam! (Felmutatja az ujságot, majd a könyvvállányra helyezi.)

CHARTERIS De hiszen akkor maga a lehető legszerencsésebb fordulat hírét adta tudtára. És legalább gratulált neki?

PARAMORE (megbotránkozva) Hogy gratuláltam-e? Gratulálni akkor, amikor az elmúlt háromszáz év legnagyobb csapását mérték az orvostudományra?

CHARTERIS Áh, dehogy! Azért kell gratulálni neki, mert ez a veszély nem fenyegeti többé az életét. És gratulálni Juliának, hogy az apja életben marad. És megesküdni, hogy a maga

felfedezése meg a tudományos hírneve mind semmiség ahhoz az örömhöz képest, hogy visszaköltözhett a boldogság abba a családba, amellyel kapcsolatban maga is, Paramore, élete legszebb reményeit táplálja. A csudába is, öreg fiu, hát sose fog megnősülni, ha nem tudja a dolgokat ilyen apró részletkérdésekben a nők szájaíze szerint előadni.

PARAMORE (komoran) Bocsnátot kérek, de számomra az önbecsülésem még Miss Cravennél is fontosabb. Én képtelen vagyok tudományos kérdésekben felelőtlenül csürni-csavarni, holmi személyes előnyökért. (Hüvösen elfordul és az asztalhoz megy.)

CHARTERIS Nos, ezzel lehangorult! A nonkonformista lelkiismeret önmagában is éppen elég csapás, a tudományos lelkiismeret azonban maga a pokol. (Paramore után megy, barátságosan átkarolja a vállát, s miközben tovább beszél, visszavezeti oda, ahol az előbb voltak.) Idefigyeljen, Paramore. Ebben az értelemben nekem egyáltalán semmi lelkiismeretem sincs, azt én rühellem, mint ahogyan rühellem az idealizmus mindenféle csapdáját, van bennem ezzel szemben némi elfogulatlan emberiség és józan ész. (Visszanyomja Paramore-t a ka-rosszékbe, és vele szemközt leül.) Nézzük csak! Mi is az igazán tudományos elmélet? Igaz elmélet, ugye?

PARAMORE Kétségtelenül.

CHARTERIS Maga például Craven májával kapcsolatban kidolgozott egy elméletet, mi?

PARAMORE Amelyről még mindig hiszem, hogy helyes elmélet, akkor is, ha pillanatnyilag megcáfolták.

CHARTERIS És arról is van egy elmélete ugye, hogy milyen kellemes lenne Juliát feleségül venni?

PARAMORE Hát igen... bizonyos értelemben...

CHARTERIS De egy év leforgása alatt minden bizonnyal megdőlhet ez az elmélete is, ugye?

PARAMORE Charteris, maga mindig cinikus.

CHARTERIS Ne törődjön vele! Mármost, ha azt reméli, hogy a maga májbaj-elmélete helyes, ez alapvetően megvetendő álláspont, hiszen végső fokon azt reméli, hogy Craven hamarosan meg fog halni, méghozzá keserves kinok között.

PARAMORE Mindig játszik a szavakkal.

CHARTERIS Azt viszont maga is elismeri végre, hogy a Juliával kapcsolatos elmélete kellemes és emberséges, hiszen ezzel végső fokon abban reménykedik, hogy Julia nagyon sokáig és boldogan fog élni.

PARAMORE Igen, ezt remélem, lelkem egész... (kijavítva magát)
... azaz, hogy a reménykedést szabályozó életfunkcióm
egész rendszerével.

CHARTERIS Nos, mivel mindkét elmélet egyformán tudományos,
mint emberséges ember miért nem inkább annak szenteli
minden erőfeszítését, hogy a kellemes és emberséges elmé-
lete igazát bizonyítsa be, nem pedig a megvetendő elméletét?

PARAMORE De hogyan?

CHARTERIS Majd megmondom magának. Azt hiszi ugye, hogy én
magam odavagyok Juliáért. Hát igen, tényleg bolondulok ér-
te; de hát én, ami azt illeti, mindenkiért bolondulok. Éppen
ezért én számításba sem jöhetek. Mellékesen, ha tudományos
kísérletként megkérdezné tőle, hogy szeret-e engem, azt fe-
lelné magának, hogy gyűlöl és megvet. Így hát én már verse-
nyen kívül vagyok. Ennek ellenére, akárcsak maga, én is azt
remélem, hogy Julia boldogan fog élni, méghozzá az én
egész... hogyan is nevezte a lelkét?

PARAMORE (türelmetlenül) Ó, hagyja a csudába; folytassa, amit
mondani akart.

CHARTERIS (hirtelen teljes közömbösséget színelve, s nemtörő-
döm könnyedséggel felállva) Nem hiszem, hogy ennél többet
akartam volna mondani. Ámbár... a maga helyében én az
egész Craven családot meghívnám teára, annak az örömére,
hogy az ezredes feje felől elmúlt a fenyegető veszedelem.
Egyébként, ha már végzett azzal a Brit Orvosi Szemlével,
szeretném én is elolvasni, hogyan zúzták szét az elméletét.

PARAMORE (fájdalmasan megvonagló arccal, miközben ő maga is
feláll) Ó, természetesen, ha óhajtja. (Leveszi az ujságot a
könyvvállványról.) Azt én is elismerem, hogy az olasz kísér-
letek látszólag megdöntik az én elméletemet. De kérem,
gondolja csak meg, mennyire kétséges - milyen határtalan
mértékben kétséges - hogy egyáltalán be lehet-e bármit is
bizonyítani állatkísérletekkel? (Átadja Charterisnek az ujsá-
got.)

CHARTERIS (átvéve a lapot) Nem tesz semmit. Én ugysem akarok
állatkísérleteket végezni.

(Visszavonul az Ibsen jobbján lévő beugróba, köz-
ben felemeli és magával viszi a könyvtárlétrát s úgy he-
lyezi el, hogy a lábát az alsó fokán nyugtathassa, mi-
közben háttal a kandallópárkány sarkának, a kerevetre
dől és olvasni kezdi az ujságot. Paramore az éttermi
ajtó felé indul, s éppen ki akar menni a könyvtárszobá-
ból, amikor összetalálkozik a belépő Grace-szel.)

GRACE Hogy van, Paramore doktor? Örülök, hogy látom. (Kezet-fognak.)

PARAMORE Köszönöm. Remélem, egészen jól van?

GRACE Egészen, köszönöm. De maga fáradtnak látszik. Mint aki agyondolgozta magát. Jobban kell vigyáznunk magára, doktor ur.

PARAMORE Tulzottan jóságos.

GRACE Maga az, aki tulzottan jóságos... a betegeihez. Feláldozza magát. Pihenjen egy kicsit. Jöjjön, beszélgessen velem. Mondjon nekem valamit a legujabb tudományos felfedezésekről meg arról, mit is kellene olvasnom, hogy valamennyire lépést tarthassak a fejlődéssel. Na dehát nem akarom feltartani... biztosan sok a dolga.

PARAMORE Nem, egyáltalán nem! El vagyok ragadtatva. (Az Ibsen szobortól balra lévő mélyedésbe húzódnak, ott leülnek és suttogva, bizalmasan társalognak.)

CHARTERIS Hogy szeretik ezek mind a doktorokat! Elmondhatnak nekik mindent, ami a szívüket nyomja. (Julia visszatér, de nem néz Charteris felé. A férfi leveszi a lábát a létráról és felül.) Húha! (Julia a helyiségnek ugyanazon oldala felé tart, szemmel láthatóan keres valakit.)

CHARTERIS (suttogva) Julia, engem keres?

JULIA (hevesen összerezzenve) Jaj! Hogy megijesztett!

CHARTERIS Pszt! Mutatni akarok valamit. Odanézzen! (A fali mélyedésben ülő párra mutat.)

JULIA (féltekenyen) Már megint az a nőszemély!

CHARTERIS Az én szívem hölgye, amint éppen behálózza a maga lovagját.

JULIA Az én...? Hogy merészeli? Azt meri rólam állítani...

CHARTERIS Pszt... pszt! Ne zavarja őket.

(Paramore feláll, levesz az állványról egy könyvet, majd egy zsámolyra kuporodik, Grace lába előtt.)

JULIA Ezek miért sugdolóznak úgy?

CHARTERIS Mert nem akarják, hogy meghallják, mit beszélnek.

(Paramore a könyv egyik illusztrációját mutatja Grace-nek. Mind a ketten jókedvűen kacagnak rajta.)

CHARTERIS Biztosan a májról mutat valami ábrát. (Julia undorral felkiált és a fali mélyedés felé indul. De Charteris elkapja a ruhája ujját.) Stop! Legyen óvatos, Julia!

(A nő kiszabadítja magát, akkorát taszítva Charterisen, hogy az belehanyatlik a karosszékekbe. Julia ezután a fali beugróhoz megy és a kandallópárkány közvetlen közeléből néz le Grace-re és Paramore-ra.)

JULIA (visszafojtott dühvel) Ugy látom, Paramore doktor, hogy valami nagyon érdekes könyvet talált. (Grace és Paramore meglepetten néz fel.) Szabad megkérdezni, mi az? (Hirtelen lehajol, kikapja a könyvet Paramore kezéből, majd az asztalhoz siet, ott belenéz a könyvbe, miközben azok ketten döbbenten felállnak.) Ékes Szavak! Verseskötet! (Az asztalra hajítja a könyvet, majd hátrálva elviharzik Charteris mellett, s megvetően kiáltja oda neki) Maga örült!

(Paramore és Grace közben előjön a fali fülkéből; Paramore felháborodottan, Grace rendkívül elszántan.)

CHARTERIS (miközben feltápászkodik a karosszékből, félre, oda-szól Juliának) Hülye! Grace ezért ki fogja záratni a klubból.

JULIA (megrémmülve) Azt nem teheti. Ugye, nem teheti meg?

PARAMORE Valami baj van, Miss Craven?

CHARTERIS (sietve) Ő, semmi, semmi! Én követtem el a hibát: csak egy idétn viccet csináltam. Bocsánatot kérek magától is, és Mrs. Tranfieldtől is.

GRACE (határozottan) Nem, egyáltalán nem maga a hibás, Mr. Charteris. Lenne olyan szíves, Paramore doktor ur, előkeritené nekem Sylvia Cravent?

PARAMORE (habozva) Dehát... én azt hiszem...

GRACE Kérem, én azt szeretném, ha elmenne. De most, azonnal.

PARAMORE (megadva magát) Kérem. Természetesen. (Meghajol és kimegy a lépcsőházi ajtón.)

GRACE És maga is vele megy, Charteris.

JULIA Nem! Maga, Mr. Charteris nem fog magamra hagyni, hogy ez a nő itt inzultálhasson engem! (Belekarol a férfiába, mint aki vele együtt akar kimenni.)

GRACE A klub alapszabályaival ellenkezik, hogy férfiak jelen lehetnek, amikor két nő tisztázni próbálja a köztük felmerült vitás kérdést. De különösképpen nem lehet jelen az a férfi, aki a viszály tárgyát képezi. Feltételezem, Miss Craven, hogy nem óhajtja megszegni ezt a szabályt? (Julia mogorván, vonakodva elengedi Charteris karját. Grace pedig a férfihoz fordul és hozzáteszi) Most pedig tűnjön el innét, de szaporán!

CHARTERIS Természetesen. Természetesen. (Kisomfordál Paramore után.)

GRACE (Juliához, halk, ellentmondást nem tűrő hangon) Nos, halljam, mi a mondanivalója számomra?

JULIA (váratlan, tragikus mozdulattal térdre veti magát Grace előtt.) Ne vegye el tőlem! Jaj, ne... ne legyen olyan kegyetlen! Adja vissza nekem! Nem is tudja, mi az, amit cselekszik... maga nem ismerheti a multunkat... hogy én mennyire szeretem őt! Maga nem is sejtheti...

GRACE Álljon fel, ne legyen ilyen örült! Képzelse, ha belép valaki és meglátja ebben a nevetséges pózban!

JULIA Én már nem is tudom, hogy mit teszek. És nem is törődöm vele... sokkal szerencsétlenebb vagyok. Jaj, hát nem akar meghallgatni?

GRACE Mit képzelsz, mi vagyok én? Férfi, akit ilyen marhaságokkal lehet venni a lábáról?

JULIA (feláll és komoran néz rá) Szóval: eltökélt szándéka, hogy elragadja tőlem?

GRACE Csak nem azt várja tőlem, hogy segítsek magának megtartani őt, azok után, ahogy maga viselkedett?

JULIA (szelidebb változatban próbálkozik a szinpadias módszerével: most nem tragikus magatartást, hanem ésszerű és jóindulatúan kezdeményező pózt ölt) Tudom, tudom, hogy nem volt igazam, nem volt helyes, ahogy tegnap este viselkedtem. És bocsánatot kérek. Nagyon sajnálom. Örült voltam.

GRACE Örült? Egy cseppet sem! Centiméterre kiszámította, hogy meddig mehet el. Ha jelen van Charteris is, hogy közénk állhasson és résztvehessen a maga kis színjátékában, akkor én nem is számítok. De ha kettesben maradunk, akkor előveszi az igazi énjét: meg akar szerezni mindent, amit csak megkívánt, s mint egy kisgyerek, addig sir, amíg oda nem adják magának.

JULIA (leplezetlen gyűlölettel) Ezt tőle hallotta.

GRACE Magától hallottam, abból, ahogyan tegnap este és ma viselkedett. Mennyire utálok, hogy nő vagyok, amikor a maga példáján keresztül kénytelen vagyok meglátni, milyen hitvány, gyerekes teremtmények vagyunk! Az a két férfi réges régen agyoncsapta és kiebrudalta volna magát a klubból azok után, ahogy itt, előttük viselkedett, ha maga férfi lenne. De mivel csak nő, hát megbocsátók, elnézők, lovagiasak! Ó, ha csak egy szemernyi önbecsülés is lenne magában, falramászna kinjában ezeknek a férfiaknak a tapintatos elnézésétől. Most már értem Charterist, miért nem becsüli semmire sem a nőket!

JULIA Hogy mer ilyet mondani róla?

GRACE Hogy merem? Mert szeretem őt. És mégis visszautasítottam: nem megyek hozzá feleségül.

JULIA (nem akar hinni a fülének, de azért reménykedve) Visszautasította?

GRACE Igen. Mert nem vagyok hajlandó odaadni magam egy olyan embernek, aki magától és a magához hasonlóktól tanulta meg, hogy miként bánjon a nőkkel. A szerelme nélkül tudok élni, de a megbecsülése nélkül nem; és arról maga tehet, hogy mind a kettőt nem birtokolhatom. Legyen hát magáé a szerelme, legyen boldog vele! Menjen, szaladjon oda hozzá, és kérje meg, hogy fogadja vissza magát.

JULIA Jaj, milyen hazug perszóna! Hiszen Leonard szerelmes volt belém, még mielőtt egyáltalán látta magát, mielőtt egyáltalán az eszébe juthatott egy ilyen... ó, maga szerencsétlen teremtes! Azt hiszi, én nekem van szükségem arra, hogy térdreboruljak a férfiak előtt, ha meg akarom szerezni őket magamnak? Lehet, hogy magának ez a tapasztalata, ezzel a maga lehetetlen alakjával; de nem nekem! Tucatjával vannak férfiak, akik az üdvösségüket is odaadnák, ha csak egy pillanásra méltatnám őket. Csak a kisujjamat kell megmozdítanom.

GRACE Hát csak mozgassa meg; lássuk, visszamegy-e magához.

JULIA Jaj, hogy szeretném megölni magát! Nem is tudom, miért nem teszem.

GRACE Persze, mert a mások kontójára szeretne kimászni a saját bajaiból. Az meg aztán igazán hengegésre méltó dolog ugye, hogy férfiak tucatjai szerelmeskednének magával, ha arra kérné őket.

JULIA (komoran) Azt hiszem, könnyebb, ha az ember olyan, mint maga, ha olyan hideg szíve és olyan kigyónyelve van. De én nekem hálistennek érző szívem van: ezért tud maga engem megsérteni, s ezért vagyok én képtelen magát megsebezni. És azonkívül maga még gyáva is. Küzdelem nélkül adja át nekem Leonardot.

GRACE Hát igen: küzdeni magának kell. És sok sikert kívánok hozzá. (Megvetően elfordul, s az éttermi ajtó felé indul, amikor a másik oldalról belép Sylvia, a nyomában Cuthbertsonnal és Cravennel, aki egyenesen Juliához megy, míg Sylvia Grace felé tart.)

SYLVIA Itt vagyok, a hűséges Paramore küldött ide. De figyelmeztetett, hogy jobb lesz, ha magammal hozom az idősebb családtagjainkat is: nos, ők is megjelentek. Mi hát a zúr?

GRACE (csendesesen) Semmi, kedvesem. Nincs itt semmiféle zúr.

JULIA (hiszterikusan tántorogva, s karját Craven felé kitárva) Jaj, apu!

CRAVEN (karjába zárja) Kincsem, drágaságom! Mi történt?

JULIA (könnyein keresztül, s Grace-re mutatva) Ki akar záratni a klubból; mindnyájunkra szégyent hozna ez. Hát tehet ilyet, apu?

CRAVEN Ami azt illeti, ennek a klubnak olyan különösök a szabályai, hogy én igazán nem is tudom... (Grace-hez) Szabad megkérdezni asszonyom, van valami kifogása a lányom magatartása ellen?

GRACE Igen, uram. És panaszt fogok tenni a választmánynál.

SYLVIA Tudtam, Julia, hogy addig feszited a hurt, amíg egyszer kihuzod a lutrit.

CRAVEN Mondd, Jo, ismered ezt a hölgyet?

CUTHBERTSON Persze, Dan. A lányom: Mrs. Tranfield. (Grace-hez) Ő pedig az én öreg barátom: Craven ezredes.

(Grace és Craven kényszeredetten meghajlanak egymás felé.)

CRAVEN Megengedi, Mrs. Tranfield, hogy megkérdezzem, mire alapozza a panaszát?

GRACE Egyszerűen arra, hogy Miss Craven alapvetően nőies nő, és mint ilyen, nem alkalmas a klubtagságra.

JULIA Nem igaz. Nem vagyok nőies nő. Ezt, amikor beléptem a klubba, pontosan úgy garantálták, mint a maga esetében.

GRACE Ugy hiszem, Mr. Charteris volt a jótállója, méghozzá a maga egyenes felkérésére. És én most őt fogom megidézni, személyesen, hogy tanúsítsa, milyen százszázalékosan nőiesen viselkedett az imént az ő és Paramore doktor jelenlétében.

CRAVEN Mondd, Cuthbertson, viccelnek ezek? Vagy én álmodom?

CUTHBERTSON (zordan) Valóság ez, Dan; hidd el, ébren vagy.

SYLVIA (balról Cravenbe karol, gyengéden megszorítja az apja karját.) Szegény jó öreg Rip Van Winkle!

CRAVEN Nos, Mrs. Tranfield, én csak annyit mondhatok: remélem, sikerül majd bebizonyítani a vádja helyességét és Juliát rövid uton eltanácsolják ebből a klubból, hogy látnia se kelljen többé ezt a felháborító intézményt!

(Charteris belép.)

CHARTERIS (az ajtóban megállva) Bejöhettek?

SYLVIA Hogyne. Éppen szükségünk van magára. Tanuskodnia kell.

(Charteris beljebb jön, s szemmel látható balsejtelemmel Julia és Grace között helyezkedik el.) A nőiesség súlyos vádjáról van szó!

GRACE (kissé félre, Charteris felé, jelentős hangsúllyal) Megértette? (Julia féltékenyen figyelí őket, otthagyja az apját és közelebb megy Charterishéz. Grace hangosan hozzáteszi) Remélem, számíthatok a támogatására a választmány előtt.

JULIA Ha csak egy szemernyi férfiasság is van magában, az én oldalamra áll!

CHARTERIS De akkor engem is kizárnak, még hozzá azzal, hogy férfias férfi vagyok. Mellékesen, én magam is tagja vagyok a választmánynak, nem lehetek tehát egyszemélyben bíró és tanu is. Paramore-hoz kell fordulniok: ő itt mindent látott.

GRACE Hol van Paramore doktor?

CHARTERIS Éppen most ment haza.

JULIA (hirtelen elhatározással) Mi is Paramore doktor pontos címe? Savile Row... milyen szám?

CHARTERIS Hetvenkilenc.

(Julia mindnyájuk meghökkenésére gyorsan kimegy a lépcsőházi ajtón. Charteris utánamegy a küszöbig, de az ajtó becsapódik az orra előtt, s csak az ajtóüvegen keresztül bámul Julia után.)

SYLVIA (Grace-hez futva) Menjen utána, Grace! Ne hagyja, hogy előre megdolgozza Paramore-t. A lehető legszivszakasztóbb dolgokat fogja elmesélni neki, hogy miként bántak vele; teljesen le fogja venni a lábáról Paramore-t.

CRAVEN (rárivallva) Sylvia! Hát illik így beszélni a nővéredről, te lány? (Grace vigasztalóan megszorítja Sylvia kezét, elvesz az asztalról egy képeslapot és nyugodtan leül. Sylvia Grace széke mögé áll, s onnan figyel a továbbiakban a beszélgetést.) Megnyugtatózására közölhetem, Mrs. Tranfield, épp az előbb hívott meg minket Paramore, hogy teázzunk nála ma délután. Amennyiben a lányom valóban odamegy hozzá, egyszerűen arról van szó: élt a meghívás adta lehetőséggel, hogy minél előbb itthagyhassa ezt a kimondhatatlanul felháborító jelenetet. És mi is mindnyáján odamegyünk. Gyere, Sylvia! (Megfordul, hogy elinduljon; Cuthbertson is követi.)

CHARTERIS (megrökönyödve) Állj! (Craven és Cuthbertson közé áll.) Mire való ez a sietség? Miért nem hagynak egy kis időt annak a szegény embernek?

CRAVEN Időt? Mire?

CHARTERIS (izgalomban össze-vissza beszélve) Hát, hogy pihen-
hessen egy kicsit. Egy ilyen roppant elfoglalt tudós... és az
orvosi hivatása... Kora hajnaltól nem volt egy másodperc
szabad ideje sem.

CRAVEN De hiszen Julia ott van nála.

CHARTERIS Annyi baj legyen! Az csak egy személy. És különben
is, meg kell adni Juliának a lehetőséget, hogy saját maga tár-
hassa elé az ügyét. Én, mint a választmány tagja, úgy vélem,
ez teljesen jogos és helyénvaló. Gondolkozzék ésszerűen,
Craven: adjon egy félórát Paramore-nak.

CUTHBERTSON (komoran) Hogy érti ezt, Charteris? Mire gondol?

CHARTERIS Semmire, biztosíthatom. Csak egy kis megértést ké-
rek annak a szegény Paramore-nak.

CUTHBERTSON Biztosan megint forgat a fejében valamit. Én azt
mondom, Craven, menjünk most, azonnal. (Kinyitja az ajtót.)

CHARTERIS (megragadva Cuthbertson kabátujját) Cuthbertson, ne
legyen olyan örült! Most fogja Paramore megkérni Julia ke-
zét. Muszáj erre időt adnunk neki: ő nem olyan pašas,
mint maga vagy én, akik lényegbevágó kérdésekben három
másodperc alatt is dönteni tudunk. (Cravenhez fordulva) Még
mindig nem érti? Ez fog engem kihuzni a pácból... tudja,
amiről délelőtt beszéltünk... maga, meg én és Cuthbertson.
Most már emlékszik?

CRAVEN Idefigyeljen, Charteris, olyasmi ez, amiről csak így,
nyersen, mindenki előtt beszélni lehet? Az ördögbe is, hát
nincs magában egy csepp tisztesség sem?

CUTHBERTSON (ridegen) Egy csepp sem.

CHARTERIS (Cuthbertsonhoz fordulva) Na, ne legyen hozzám olyan
kegyetlen, Cuthbertson. Támogassa inkább a tervemet. Az
én jövőm, Julia jövője, Mrs. Tranfield jövője, Craven jö-
vője, mindnyájunk jövője függ attól, hogy amire odaérkezünk,
Julia Paramore jegyes mátkája legyen. Márpedig a doktor
biztosan megkéri Julia kezét, feltéve, ha most elég időt enged
neki. Hiszen tudom, Cuthbertson, maga melegszívű, érző
ember, és hozzá még pokolian okos is, annak ellenére, hogy
kénytelen a színházakban annyi marhaságot összeszedni. Na,
mondjon egy szót az érdekemben!

CRAVEN Én a döntést teljes egészében Cuthbertsonra bízom, bár-
mi legyen is az elhatározása, kétkedés nélkül alávetem magam.

(Cuthbertson gondosan becsukja az ajtót és mé-
lyen töprengő arckifejezéssel visszajön.)

CUTHBERTSON Én most nagyvilági ember módjára fogok beszélni, vagyis: minden erkölcsi gátlás nélkül.

CRAVEN Helyes, Jo, nagyon helyes.

CUTHBERTSON Éppen ezért, bár hangsúlyozom, hogy egyáltalán nem rokonszenvezem Charteris nézeteivel, úgy vélem, azzal senkinek sem ártunk, ha várunk... mondjuk tíz percig. (Leül.)

CHARTERIS (elragadtatva) Látja, Cuthbertson, ha nehéz helyzetben dönteni kell, nincs még egy ilyen remek ember, mint maga! (A kanapé karfájára ül.)

CRAVEN (mélységes csalódottsággal a hangjában) Nos, jól van, Jo, ha már így határozta, én sem tehetek egyebet: állom az adott szavamat. És ez esetben, gondolom, legokosabb, ha leülünk és kényelembe helyezük magunkat. (Ő is leül.)

(Mindhárom férfi számára kinos csend következik.)

GRACE (felpillantva a képeslapból) Mit izeg-mozog folyton, Leonard!

CHARTERIS (lecsuszva a kerevet támlájáról) Nem tehetek róla. Tulságosan nyugtalan vagyok. Julia annyira felidegesített, hogy már nem is tudok jótállni magamért, amíg meg nem tudom végre, miként döntött. Mrs. Tranfield tanusíthatja, mi mindenben mentem keresztül mostanában. Hiszen tudják, milyen mindenre elszánt nő Julia.

CRAVEN (felpattanva) Az ördögbe is! Szavamra, ez már mindennek a teteje! Nahát! Én most azonnal megyek! Gyere, Sylvia! És remélem, Cuthbertson, erről most már te sem rejtéd véka alá a véleményedet és tüstént te is velünk jössz Paramore-hoz! (Döngő léptekkel az ajtóhoz siet.)

CHARTERIS Figyelmeztetem, Craven, a lánya boldogságával játszik! Csak öt percet kérek még, nem többet.

CRAVEN Öt másodpercet sem, tisztelt uram! Pfuj, Charteris, szégyellje magát! (Kimegy.)

CUTHBERTSON (Charterishez, miközben az ajtó felé indulva elhatalad mellette) Maga pancser! (Kimegy Craven után.)

SYLVIA Ugy kell magának, maga fafejű alak! (Kimegy Cuthbertson után.)

CHARTERIS Ó, ezek az önfejű öregek! (Grace-hez) Most már nem tehetek egyebet, minthogy én is velük megyek, és megpróbálom amíg csak lehet, feltartóztatni az ezredest. Így hát, attól tartok, kénytelen leszek itthagyni magát.

GRACE (feláll) Szó se róla. Paramore engem is meghívott.

CHARTERIS (meghökkenve) Ez azt jelenti, hogy maga is odamegy?
 GRACE Természetesen. Hát képzeli, csak hagyom, hadd higgye az a nő, hogy nem merek találkozni vele? (Charteris hosszan sóhajtva a karosszékre rogy.) Na jöjjön, ne bolondozzon, nem éri utol az ezredest, ha sokáig húzza az időt.
 CHARTERIS Miért is születtem egyáltalán? Miféle szerencsétlen csillagzat alatt! (Elkeseredetten feláll) Nos, hát ha maga is jönni akar, nincs mit tennem... gyerünk! (Karját nyújtja neki, amit Grace el is fogad.) Apropo, mi történt, amikor kettesben hagytam magukat?
 GRACE Egy kis illemórát adtam neki, de olyat, hogy élete végéig sem fogja elfelejteni.
 CHARTERIS (elismerően) Nagyon helyes, drágám. (Grace derekára csusztatja a karját, átöleli) Egyetlen csókot kérek csupán. Hogy megnyugtasson.
 GRACE (derűs nyugalommal nyújtja felé az arcát.) Bolondos fiu! (Charteris megcsókolja.) Na, jöjjön már. (Együtt kimennek.)

F ü g g ö n y

III. FELVONÁS

Paramore Savile Row-beli fogadószobája. A helyiség az ablakok felől tekintve látszik, az ajtó a szemközti fal bal sarkában. A jobb oldalon, a hátsó fal közelében hangtalanul nyíló, zöld posztóval bevont ajtó, mely az orvos rendelőszobájába vezet. Baloldalon a kandalló. A közelebbi sarokban, a falhoz derékszögben állítva egy heverő, előlről csak a támlája látszik. A másik sarokban egy fotel. A jobb oldali falat, a zöldposztós ajtó előtti szakaszán, könyvvállvány borítja. Az ajtó mögött egy üveges szekrény, melyben Paramore anatómiai metszeteit tartja; fölötte, a falon bekeretezve Rembrandt Anatómiájának nyomata függ. Elöl, kissé jobbkéz felé, a teázó asztal.

Paramore egy apró görgőkön gördülő, kerekeltámlájú széken ül, éppen teát tölt. Vele szemben ül Julia, háttal a kandallónak. A férfi nagyon fel van villanyozva, a lány nagyon levert.

PARAMORE (átnyujtva a lánynak az éppen teletöltött teáscsészét)
Parancsoljon! A tea elkészítése egyike azon kevés dolgoknak, melyekhez úgy vélem, kiválóan értek. Egy kis süteményt?

JULIA Köszönöm, nem kérek. Semmi édeset nem szeretek. (Lete-szi maga elé a csészét, meg sem kóstolja a teát.)

PARAMORE Nem izlik a tea?

JULIA Nem, dehogy! Nagyon finom!

PARAMORE Attól tartok, elég gyenge társalgó vagyok. Az az igazság, hogy tulságosan leköt a hivatásom. Csak a konziliumokon ragyogok. Szinte azt kívánom, bárcsak valami komoly betegségre szorulna, hogy az orvosi szaktudásomra és a részvételemre szorulna. De így, ahogy a dolgok állnak, csak bámulni tudom és érezni annak a nagyszerűségét, hogy itt van nálam!

JULIA (keserűn) És becézgetni és mindenféle kedveset gügyögni nekem. Nem is tudom, miért nem adott nekem mindjárt egy csészealjban egy kis tejcskét?

PARAMORE (meglepetten) Miért?

JULIA Mert, amint látom, teljesen olybá tekint, mintha egy szíámi macska lennék.

PARAMORE (hevesen tiltakozva) De Miss Cra...

JULIA (a szavába vágva) Nem, fölösleges tiltakoznia! Már hozzá szoktam ehhez; én úgy látszik, mindenből ezt a viselkedést váltom ki. (Gunnyal) El se tudja képzelni, mennyire hizelgő ez.

PARAMORE Kedves Miss Craven, hát hogy beszélhet ilyen cinikusan! Ön, akibe, ha csak végigmegy az utcán, mindenki első látásra beleszeret! A klubban például egyszerűen leolvashatom a férfiak arcáról, járt-e Ön előtte a helyiségben vagy sem.

JULIA (bosszusan tiltakozva) Ó, mennyire gyűlölöm azt a tekintetet az arcukon! Tudja-e, hogy amióta csak megszülettem, egyetlen olyan emberrel sem találkoztam, aki tényleg törődött velem.

PARAMORE Ez nem igaz, Miss Craven. Még ha valóban ez lenne is a helyzet mondjuk az édesapja vagy Charteris esetében, aki pedig örülten szerelmes önbe annak ellenére, hogy ön ki nem állhatja őt, énám ez a megállapítása biztosan nem vonatkozik.

JULIA (meglepetten) Ki mondta ezt magának Charterisről?

PARAMORE Ki mondhatta volna? Ő maga.

JULIA (mélyszégyen, elkeseredett meggyőződéssel) Ő kerek e világon csak egyetlen lénnyel törődik: saját magával. Nincs annak az embernek egy gombostűfejnyi porcikája sem, ami nem csak tiszta önzésből állna. Egyetlen órát sem áldozna ő a maga életéből azért, hogy... (a feltörő sirástól elakad a szava, most már feltartóztathatatlanul zokogva feláll.) Mind egyformák maguk! Mind, mind, kivétel nélkül. Az apám is csak deldelget, mint egy kiscicát! (A kandallóhoz megy, arcát a tenyerébe rejtve, háttal a nézőtérnek áll.)

PARAMORE (alázatosan a nyomában) Ezt én nem érdemeltem öntől, igazán nem.

JULIA (végigmérve a férfit) Nem? Hát akkor mit pletykáltak rólam Charterissal a hátam mögött.

PARAMORE Higgye el, hogy semmi olyat nem mondtunk, ami sértethetné önt. Azt az én jelenlétemben soha, senki meg nem engedhetné magának! Arról beszéltünk csupán, ami mindkettőnk szívéhez legközelebb áll.

JULIA Az ő szive! Jóságos ég, az ő szive! (Leül a kerevetre, elkarja az arcát.)

PARAMORE (bánatosan) Attól tartok, Miss Craven, hogy ön mégis csak nagyon szereti őt.

JULIA (hirtelen felemelve a fejét) Ha ezt állította, hazudott! Ha bárkitől is hallana olyasmit, hogy én valaha is vonzódtam hozzá, kérem, cáfolja meg, mert nem igaz.

PARAMORE (gyorsan közelebb lépve a lányhoz) Miss Craven, akkor hát számomra mégis szabad az út?

JULIA (elveszítve érdeklődését a téma iránt, ingerülten másfelé tekint) Hogy érti ezt?

PARAMORE (rámenősen) Hát nem érti, mire gondolok? Cáfolja meg a híreszteléseket, melyek a Charterishez fűződő gyengéd érzelmeiről terjedtek el. De ne csak szavakban... hiszen azok a pletykák annál már sokkal messzebb mentek el... Hazudtolja meg azzal, hogy legyen a feleségem. (Komolyan) Higgyen nekem, engem nem csupán a szépsége vonz (Julia ekkor érdeklődve, gyorsan ránéz megint) hiszen ismerek én más szép nőket is. Hanem a szive, az őszintesége, a kikezdetlen valóságérzete (Julia feláll és lélegzetét visszafojtva, új reménységgel tekint rá) az a nagyszerű jelleme, ami pedig eddig nem is tudott igazán megmutatkozni, hiszen sose voltak ön körül olyan emberek, akik valóban megértették volna!

JULIA (fürkészve nézi az orvost, akarata ellenére is gunyosan keltelkedni kezd) Maga ezt igazán mind meglátta bennem?

PARAMORE Megéreztem. Egyes egyedül éltem eddig a világban, szükségem van önre, Julia. Így jöttem rá, hogy ön is ugyanilyen magányos ebben a világban.

JULIA (teátrális pátosszal) Milyen igaza van! Tényleg egyszál magam állok a világban.

PARAMORE (félénken közelítve hozzá) De önnel nem lennék többé magányos. És ön? Énvelem?

JULIA Magával? (Gyors mozdulattal elhuzódik, hogy Paramore el ne érhesse.) Nem. Nem. Én ezt sose tudnám... (Zavartan elharapja a szót és nyugtalanul körülnéz) Jaj, igazán nem is tudom, mit tegyek. Azt hiszem, túl sokat vár tőlem. (Leül.)

PARAMORE Én sokkal jobban bízom önben, mint ön saját magában. Sokkal jobb és sokkal gazdagabb a természete, mint ahogy gondolja.

JULIA (kételkedve) Maga valóban hiszi, hogy én nem olyan sekélyes, féltékeny, pokolian szeszélyes teremtmény vagyok csupán, mint ahogy azt mindenki állítja?

PARAMORE Kész vagyok a kezébe helyezni a boldogságomat. Ez sem bizonyítja eléggé, hogy miként vélekedem önről?

JULIA De igen. Most már elhiszem, hogy őszinték az érzelmei. (Paramore mohón közeledik hozzá, de Julia hevesen visszautasítja, felemeli a kezét, mintha el akarná taszítani magától, s úgy kiáltja) Nem! Nem! Nem! Nem tehetem! Lehetetlen. (Az ajtó felé indul.)

PARAMORE (reményvesztett sóvárgással néz utána) Miért? Charteris miatt?

JULIA (megáll és visszafordul) Ugyan! Hát azt hiszi? (Visszajön) Idefigyeljen. Ha igent mondok, megígéri, hogy nem ér hozzám? Hajlandó időt adni, hogy hozzászoktassam magam a mi kettőnk új kapcsolatához?

PARAMORE Megígérem, és a leghívebben betartom. A világért sem sűrgetném.

JULIA Akkor... akkor hát... Igen. Megígérem.

PARAMORE Ő, de kimondhatatlanul boldog va...

JULIA (félbeszakítja) Egy szót se többet! Most ne is beszéljünk róla. (Visszaül a helyére az asztalhoz.) Még meg sem kóstoltam a teát. (Paramore is visszasiet az asztalhoz, az előbbi helyére. Amint elmegy a lány mellett, az balkezét a férfi karjára teszi és úgy mondja) Legyen hozzám jó, Percy, hiszen arra olyan mérhetetlenül szükségem van.

PARAMORE (teljes extázisban) Percy! Ugy szólitott, hogy Percy! Hurrá!

(Belép Charteris és Craven. Paramore hajlongva eléjük siet.)

PARAMORE Boldog vagyok, hogy üdvözölhetem az otthonomban, Craven ezredes. És magát is, Charteris. Foglaljanak helyet. (Az ezredes a kerevet végére ül.) Hol maradtak a többiek?

CHARTERIS Sylvia elcipelte Cuthbertsont a Burlington Árkádokhoz, hogy csokoládét vegyenek. Cuthbertson mindig csokoládéevésre biztatja Sylviát: úgy véli, hogy az olyan nőies dolog. Mellesleg, ő maga is szereti az édességet. Rögtön itt lesznek. (Közben lassan átmegy a színen az üveges szekrényhez, s úgy tesz, mintha a Rembrandt nyomatot tanulmányozná, óvakodva, hogy lehetőleg minél messzebb maradjon Juliától.)

CRAVEN Képzelve, Charteris arról akart meggyőzni, hogy a Cork Streetről úgy érünk leghamarább ide, a Savile Rowra, ha átvágunk valahol a Conduit Street felé. Hallott már ilyen képzelenséget? Aztán meg azzal jött, hogy a zakóm nagyon ócs-

ka, s minden áron be akart cipelni egy szabóhoz, hogy csináltassak új öltönyt magamnak. Mondja, Paramore, tényleg olyan ócska ez a zakó?

PARAMORE Nem... Én nem hinném...

CRAVEN Én se hiszem. Akkor aztán az egyiptomi háborúról kezdett vitatkozni velem. Legalább egy negyed órával előbb ideértünk volna már, ha nem jött volna ezekkel a képtelenségekkel.

CHARTERIS (még mindig a Rembrandtot tanulmányozva) Megtettem minden tőlem telhetőt, Paramore, hogy egy ideig ne zavarja magát.

PARAMORE (hálásan) Másodpercre pontosan megfelelő ideig késleltette. (Ünnepélyesen) Craven ezredes ur, rendkívül fontos bejelenteni valóm van a számára.

CRAVEN (rémülten felugorva) Kettesben, Paramore! Ezt igazán csak kettesben, magunk közt lehet!

PARAMORE (meglepetten) Természetesen. Éppen ajánlani akartam, hogy menjünk át a rendelőmbé. Ugye, megbocsát nekem, Miss Craven, de Charteris majd elszórakoztatja, amíg visszajövök. (Előre indul a zöldposztós ajtó felé.)

CHARTERIS (döbbszent) Izé... nem lenne jobb, ha várna, amíg a többiek is megérkeznek?

PARAMORE (ujjongó örömmel) Nem, most már semmi szükség, drága, legjobb barátom, hogy tovább huzzuk az időt... (Megszorítja Charteris kezét.) Nos, velem jön, ezredes ur?

CRAVEN Szolgálatára, Paramore. Szolgálatára.

(Craven és Paramore átmegy a rendelőbe. Julia Charteris felé fordítja tekintetét és arcátlanul bámulja. A férfi idegei csaknem felmondják a szolgálatot: egy szempillantás alatt teljesen megzavarodik. A lány hirtelen feláll. A férfi elindul, lélekszakadva az asztal és a könyvvállvány közötti részre fut, majd ott megáll. Julia hátulról megkerüli az asztalt, átmegy ugyanarra az oldalra, mire Charteris, kicselezve a lányt, azonnal átsiet az asztal előtt a másik szárnyra.)

CHARTERIS (idegesen) Na, na, Julia! Vissza ne éljen az előnyös helyzetével! Itt vagyok, kényre-kedvre kiszolgáltatom magának. Most az egyszer legyen jó, és ne csináljon jelenetet!

JULIA (megvetően) Csak nem képzelem, hogy magához akarok nyulni?

CHARTERIS Nem. Persze, hogy nem.

(Julia a maga oldalán előrejön, az asztal elé.)

Charteris a saját térfelén hátrahúzódik. A lány mélységes gunnyal végigméri, majd átvonul a helyiségen a kerevethöz, s ott fejedelmi mozdulattal leül. A férfi megkönnyebbülten, hatalmasat sóhajt és Paramore székébe veti magát.)

JULIA Jöjjön ide. Mondani akarok magának valamit.

CHARTERIS Igen? (Néhány centiméterrel a lány felé gurul a görgő széken.)

JULIA Azt mondtam, jöjjön ide. Nem vagyok hajlandó az egész szobában át kiabálni magához. Csak nem fél tőlem?

CHARTERIS Rettenetesen. (Lassan, roppant bizalmatlanul gördül székével a kerevet végéhez.)

JULIA (kiszámítottan sértő hangnemben) Mondta magának az a nőszemély, hogy átengedi magát nekem, és még csak kísérletet sem tesz a zsákmánya megvédésére?

CHARTERIS (rábeszélően suttogva) Mutassa meg, hogy maga is képes ugyanolyan áldozatra. Mondjon le rólam maga is.

JULIA Áldozat! Hát tényleg azt hiszi, elepedek azért, hogy a maga felesége legyek?

CHARTERIS Nem? Pedig én azt hittem eddig, Julia, hogy tisztességesek a szándékai.

JULIA Csirkefogó!

CHARTERIS (sóhajtva) Bevallom, Julia, hogy valóban nem vagyok uriember. Vagy több vagyok, vagy kevesebb. De hiszen maga már azelőtt is megtisztelt azzal, hogy kétségbevonta uriember voltomat.

JULIA Messzemenően! Bár így még sose mondtam ki. És ha valóban nem képes arra, hogy uriember módjára viselkedjék, akkor jobban teszi, ha visszamegy ahhoz a nőhöz, aki lemondott magáról; ha ugyan egyáltalán nőnek lehet nevezni az ilyen hullóvérű, gyáva teremtetést. (Uralkodói mozdulattal feláll, Charteris pedig a székével ijedten visszagördül az asztalhoz.) Ismerem én már magát, Leonard Charteris, kívülről-belülről kiismertem magát: a hamisságát, a kicsinyes rosszululatát, a kegyetlenségét és a hiuságát. Dehát azt a helyet, amelyre maga pályázott, most már elnyerte egy másik férfi, méghozzá olyan, aki sokkal méltóbb rá.

CHARTERIS (felugrik és izgatottan zihálva közel megy a lányhoz) Hogy érti ezt? Ki vele!

JULIA Paramore doktor jegyese vagyok.

CHARTERIS (elragadtatva) Drága Juliám! (Meg akarja csókolni.)

JULIA (visszahőköl, de közben Charteris elkapja mindkét kezét és a kezében tartja) Hogy merészeli? Megőrült? Azt akarja, hogy idehivjam Paramoret?

CHARTERIS Igen, drágám, hívjon ide mindenkit... egész Londont hívja ide! Most már nem kell többé brutálisnak lennem, nem kell védekeznem, állandóan rettegnem magától. Hogy vártam ezt a napot! Most már maga is tudja: nem akarom, hogy feleségül jöjjön hozzám, sem azt, hogy szeressen... legyen mindez Paramore-é! Nem akarok én semmi mást, csak hogy önzetlenül szemlélhessem a maga boldogságát (megcsókolja a kezét) drága Juliám, és önzetlenül örülhessek neki (a másik kezét csókolja) gyönyörű szép Juliám! (Julia kiragadja a kezét a férfiéből és felemeli, mintha meg akarná ütni, ahogyan előző este, Cuthbertsonéknál tette; Charteris jókedvű nemtörődomséggel nézi) Most már semmi értelme, hogy fenyegeksen, nem félek én ettől a kéztől, a világ legimádnivalóbb kezétől!

JULIA Nem sül le a bőr a képéről: így köpönyeget fordítani azután, hogy sértegetett és megkinzott?

CHARTERIS Annyi baj legyen, drágaságom. Soha sem értett meg engem és nem is fog soha megérteni. De a mi élveboncoló barátunknak legalább sikerült végre az egyik kísérlete.

JULIA (komolyan) Maga az, aki viviszekciót követ el, maga sokkal kegyetlenebb, sokkal elvetemültebb élveboncoló, mint ő.

CHARTERIS Lehet. De sokkal többet tanulok a kísérleteimből, mint ő. És az áldozatok is ugyanugy okulnak belőlük, mint jómagam. Ez bizonyítja az én erkölcsi fölényemet.

JULIA (visszaül a kerevetre, bánatos humorral) Nos, rajtam nem fog többé kísérletezni. Ha áldozatra van szüksége, menjen csak vissza a drágalátos Grace-éhez. Nem lesz könnyű eset.

CHARTERIS (Julia mellé ülve, szemrehányó hangon) Látja, maga még abba is belehajszolt, hogy megkérjem Grace kezét csak azért, hogy magától megszabadulhassak! És ha igent mondott volna nekem Grace, akkor most mi lenne velem?

JULIA Az, ami én velem van most, hogy igent mondtam Paramore-nak.

CHARTERIS De én boldogtalanná tettem volna Grace-t. (Julia fitymálva elmosolyodik.) Ámbár, ha alaposan végiggondolom, maga is boldogtalanná fogja tenni Paramore-t. Ha pedig nemet mondott volna neki, teljesen elkeserítette volna. Szegény ördög!

JULIA (a hangja egy pillanatra megint szenvedélyesen felcsattan) Márpedig különb ember, mint maga!

CHARTERIS (alázatosan) Ezt százszázalékosan elismerem, drágaságom.

JULIA (hevesen) Ne szólítson drágaságomnak! És hogy érti azt, hogy én boldogtalanná fogom tenni Paramore-t? Nem vagyok hozzá talán elég jó?

CHARTERIS (bizonytalanul) Hát, az attól függ, mit ért azon, hogy elég jó?

JULIA (komolyan) Maga, ha akarta volna, minden jótulajdonságot kihozhatott volna belőlem. Elképesztő hatalma volt fölöttem. Olyan voltam a maga kezében, mint egy kisgyerek; és maga tudta ezt.

CHARTERIS Bizony, drágám. És ez azt jelenti, hogy valahányszor rájött magára a féltékenységi roham és veszettül dühöngött, tulajdonképpen mindig biznom kellett volna abban, hogy végül ugyanis minden nagyszerűen végződik majd, csak éppen ki kellett volna várnom szép türelmesen, s közben szünet nélkül dedelgetnem kellett volna magát. Amikor pedig tombolni kezdett és féltékenysége tárgyát tajtékozva mocskolta mindenféleképpen, s engem is órákon át szidalmazott, ahogy csak a torkán kifért, akkor egyszerre csak bekövetkezett az egésznek a reakciója, s elragadta valamiféle gyönyörteli, ellágyult érzelemkitörés, amitől aztán úgy érezte, hogy angyalian jóságos és megbocsátó. Hajjaj, ismerem én az ilyen jóságot! Azt hitte ilyenkor, hogy én hoztam ki magából a szeretetreméltóságát, én azonban tudtam, hogy fordítva igaz: maga kényszerítette ki énbe-lőlem a szeretetreméltó jótulajdonságokat, és sokkal többet el is használt belőlük, mint amennyihez joga lett volna.

JULIA Maga szerint tehát egyetlen csepp jóság sincs bennem? Én magam pedig kimondhatatlanul hitvány, semmirekellő nő vagyok csupán, ugye?

CHARTERIS Igen, ha úgy itélik meg, ahogyan maga ítél meg másokat. A szokványos szemszögből nézve valóban semmi sem szól maga mellett, Julia, az égvilágon semmi sem. Éppen ezért, ha meg akarom őrizni az önbecsülésem, amikor kénytelen vagyok arra gondolni, hogy mennyire szerettem magát, muszáj valami egészen más szemszöveget találnom. Ő, mennyi mindent tanultam magától! Igen, magától, aki semmit, de semmit sem tanult tőlem! Én magát bolonddá tettem, maga viszont bölcsességgel adományozott meg; én ösztörtem a szívét, maga gyönyört adott nekem; maga énmiattam átkozta a sorsot, hogy nőnek született, engem viszont ráébresztett a férfiasságom előnyeire. Örökkön örökké áldott

legyen érte Juliám neve! (Őszinte indulattal megragadja a kezét, hogy újra megcsókolja.)

JULIA (undorral elrántva a kezét) Jaj, hallgasson már, hagyja abba ezt az undorító gunyolódást!

CHARTERIS (nevetve az éghez folyamodik) Ezt meri ő undorító gunyolódásnak nevezni! Nahát! De jól van, soha többé nem mondok magának ilyet, drágaságom. Pedig mindez csak azt jelenti, hogy gyönyörű, hogy mi férfiak mind bolondulunk magáért.

JULIA Ne mondjon ilyet, utálom ezt! Ugy hangzik, mintha valami állat lennék.

CHARTERIS Hm! A nemes állatok csodálatos teremtmények! Ne becsméreljük az állatokat, Julia!

JULIA Látja, pontosan ez az, ahogy valójában vélekedik rólam.

CHARTERIS Na, na Julia, csak nem azt várja tőlem, hogy az erkölcsi értékei miatt csodáljam?

(Julia a férfi felé fordul és élesen a szemébe néz. Charteris nyugtalanul felpattan és hátrálni kezd. A lány feláll, lassan, elszántan utána megy.)

JULIA (megfontoltan) Abba a romlott nőszemélybe, akinek aztán igazán nincsenek erkölcsi értékei, amint láttam, azért éppen eléggé belehabarodott.

CHARTERIS (menekülve) Maradjon veszteg, Julia! Ne feledje, milyen új kötelezettségek fűzik Paramore-hoz!

JULIA (a helyiség közepén utoléri Charterist) Maga csak ne törődjön Paramore-ral, az az én dolgom! (Megragadja a kabátja hajtókáját és egyenesen a szemébe néz) Ő, bárcsak mindazok, akiknek olyan bölcs előadásokat szokott tartani, éppugy kiismerhetnék magát, mint én! Néha csak csodálkozom önmagamon, hogyan érezhettem egyáltalán egy csepp rokonszenvet is maga iránt!

CHARTERIS (meghajol a lány felé) Csak néha?

JULIA Maga szélhámos! Felvágós csibész! Nyomorult kis aszfaltbetyár! (Charteris elragadtatottan nézi) Ő, jaj! (Félig a düh-től, félig a gyengéd érzelemtől őrjöngve rázza a férfit, úgy nyöszörögve, morogva rá, mint a nőténytigris a kölykére.)

(Belép a rendelő felől Paramore és Craven. Megpillantva a jelenetet, mindkettőnek földbegyökerezik a lába.)

CRAVEN (mélységesen megbotránkozva rákiált) Julia!!

(Julia elereszti Charterist, de megvető tekintettel áll ott továbbra is, miközben tőle balra Craven, Paramore pedig a jobboldalán, előrejön.)

CHARTERIS Ő semmi, semmi. Majd hamarosan maga is hozzácsökök, Paramore.

CRAVEN Na, Julia, igazán nagyon furcsa viselkedés. Különösen illetlen Paramore-ral szemben.

JULIA (hüvösen) Ha Paramore doktor urnak kifogása van ellene, felbonthatja az eljegyzésünket. (Paramore-hoz) Kérem, ne habozzon.

PARAMORE (tanácstalanul és ijedten néz a lányra) Azt kívánja, hogy bontsam fel?

CHARTERIS (rémülten) Ugyan! Hülyeség! Nem kell elsietni a dolgokat. Én vagyok a hibás. Én bosszantottam fel Miss Cravent... sőt, megsértettem. Határozottan megsértettem. A fenébe is, hát ne fuseráljon el mindent!

CRAVEN Pokolian zavaros ez az egész! Egyszerűen képtelen vagyok elhinni, Charteris, hogy megsértette volna Juliát. Az, hogy felbosszantotta, nem is vitás; maga mindenkit fel tud bosszantani... hitemre mondom, mindenkit felbosszant... de megsérteni? És hogy érti ezt?

PARAMORE (nagyon komolyan) Miss Craven, a lehető legnagyobb udvariassággal és nyíltsággal kérem öntől: legyen őszinte hozzám. Miféle viszony ez ön és Charteris között?

JULIA (rejtélyesen) Tőle kérdezze meg. (A kandallóhoz megy, hátat fordítva a férfiaknak.)

CHARTERIS Természetesen. Készségesen bevallom. Szerelmes vagyok Craven kisasszonyba. Amióta csak ismerem, azóta üldöztem szerelmemmel. De hasztalan: ő engem mélységesen megvet. Egy perccel ezelőtt pedig, látván vetélytársam boldogságát, úgy elragadtattam magam, hogy undorító módon gunyolódni kezdtem, mire ő... nos, amint láthatták, meg-rázott egy kisé.

PARAMORE (lovagiasan) Soha sem fogom elfelejteni Charteris, hogy végülis a maga segítségével tudtam elnyerni Julia kezét. (Julia hirtelen visszafordul feléjük, arcát eltorzítja a düh.)

CHARTERIS Ugyan, ugyan! Az ég szerelmére, ne emlegesse ezt!

CRAVEN Ez azért egészen másként hangzik, mint amit ma délelőtt mondott Cuthbertsonnak és nekem. Már megbocsát, ugye, ha azt állítom, hogy így már sokkal valószínűbbnek tűnik. Ugye délelőtt csak be akart csapni minket?

CHARTERIS (rejtélyesen) Ezt Juliától kérdezze meg.

(Paramore és Craven Julia felé fordul. Charteris mozdulatlanul a helyén marad, mereven maga elé tekint.)

JULIA Igaz. Így igaz. Charteris szerelmes volt belém, állandóan üldözött, én azonban mélységesen megvettem őt.

CRAVEN Most már ne bánts meg ezzel, Julia, nem is lenne hozzád méltó. A férfi, ha elkapja a szerelem, kissé mindig kivetkőzik önmagából. (Charterishez) Most pedig magának mondanék valamit, Charteris. Fiatalember koromban Cuthbertsonnal együtt ugyanabba a lányba lettünk szerelmesek. Az ifjú hölgy azonban jobban szerette Cuthbertsont. Miért is tagadnám teljesen lesujtott a dolog. De azért tudtam, mi a kötelességem és aszerint cselekedtem. Lemondtam a lányról és sok boldogságot kívántam Cuthbertsonnak. És amikor most, annyi év után újra összeházaszkodtunk, Cuthbertson elmondta nekem: azóta is mindig becsült és szeretett azért, ahogyan akkor viselkedtem. És ezt én el is hiszem, és még most is olyan kellemes, jóleső érzés tölt el, amikért akkor mindnyájan úgy cselekedtünk, ahogy az hozzánk méltó volt. (Hatásosan) Látja, Charteris, most maga is pontosan ugyanolyan helyzetbe került Paramore-ral, mint én Cuthbertsonnal azon a bizonyos júliusi estén, harmincöt esztendővel ezelőtt. Nos, lássuk, Charteris, hogyan fogja maga elviselni a vereségét?

JULIA (méltatlankodva) Még hogy ő hogyan fogja elviselni? Nahát, papa, ez már mindennek a teteje! Lehet, hogy amikor téged Mrs. Cuthbertson kikoszarzott, nagyon nemes viselkedésnek tűnt, ahogyan lemondta róla, pontosan úgy, ahogyan az anti-alkoholizmusodból is erényt kovácsoltál, amikor Percy eltöltött az italtól. De ez az alak nem fog az én számlámra megdicsőülni! Én őt kikoszarztam, és akár tetszik neki, akár nem... ha megpukkad, akkor is... akkor is...

CHARTERIS Tudomásul kell vennem. Pontosan. Bizhat bennem, Craven. Tudomásul fogom venni. (Könnyed nemtörődomséggel elindul, majd zsebetett kézzel a könyvespolcnak támaszkodik.)

CRAVEN (sértődötten) Nem beszéltél velem tulságosan tisztelettudó hangon, Julia! Nem akarom felhánytorgatni, de nem volt valami illedelmes beszéd!

JULIA (könnyekre fakadva, s a karosszékbe vetve magát) Hát senki sincs ezen a világon, aki tényleg törődne velem? Aki becsülne is, és nemcsak mélységesen hitvány teremtésnek tartana?

(Craven és Paramore teljesen megdöbbenve siet oda hozzá.)

CRAVEN (lelkiismeretfurdalással) Szivecském, egy pillanatig sem gondoltam úgy...

JULIA Hát én csak két férfi közti alku tárgya lehetek... akit úgy adhat át az egyik a másiknak... mint egy rabszolgát a piacon? És nekem egy árva szavam sem lehet a magam védelmében?

CRAVEN De drágaságom...

JULIA O, menjetek a csudába, mind! Haggyatok békén! Én olyan... ó, jaj... (Szenvedélyesen zokogni kezd.)

PARAMORE (Cravenhez korholó hangon) Kegyetlenül megsértette szegényt, Craven ezredes. Kegyetlenül.

CRAVEN Igazán nem akartam... Semmi olyat sem mondtam. Mondja Charteris, tulságosan nyíltan beszéltem?

CHARTERIS Csak arról feledkezett meg, Craven, hogy ma már a lányok fellázadtak a szüleik ellen. Egyetlen felnőtt nővel szemben sem engedte volna meg magának, hogy ilyen kirohanást intézzon, csak a saját lányával szemben.

CRAVEN Azt akarja ezzel mondani, hogy úgy kellene bánnom a saját lányommal is, mint bármely idegen nővel?

PARAMORE Szerény véleményem szerint feltétlenül.

CRAVEN Egy nyavalyát! Ezt már ne várják tőlem!

PARAMORE Ha ilyen hangon beszél, nincs több mondanivalóm, Craven ezredes. (Átmegy a szobán s hátát a könyvállványnak vetve, maga is odaáll Charteris mellé.)

JULIA (szipogva) Apu!

CRAVEN (aggódó arckifejezéssel fordul a lánya felé) Tessék, szivecském?

JULIA (könnyek közt feltekint az apjára és megcsókolja a kezét) Ne törődj velük. Te sem gondoltad komolyan, ugye apu?

CRAVEN Nem, nem, drága szivecském, persze, hogy nem. Na, ne sirj!

PARAMORE (elragadtatva néz Juliára; közben Charterishez) Milyen gyönyörű szép!

CHARTERIS (az ég felé emelve mindkét kezét) Jaj, Paramore, az isten áldja meg magát! (Elmegy a könyvespolctól, s leül a kerevetnek a kandallótól legtávolabbi végére.)

(Belép Sylvia.)

SYLVIA (fürkészve nézi Juliát) Már megint sirva fakadt! Nahát, igazán nőies nő vagy!

CRAVEN Ne idegesítsd a nővéredet, Sylvia. Tudod, hogy azt nem bírja.

SYLVIA Csak az ő érdekében mondom ezt, apu. Hiszen igazán nem sejtheti mindenki, hogy ő a mi családjunkban a kisbaba.

JULIA Mindjárt pofonváglak, Silly!

CRAVEN Na, na, na, édes gyerekeim, hagyjátok már! Gyerünk, Julia, vedd elő a zsebkendődet és töröld meg a szemedet, mielőtt Mrs. Tranfield így meglát. Mindjárt itt lesz, Jóval együtt.

JULIA (felállva) Már megint az a nőszemély!

SYLVIA Ujabb botrány! Rajta, Julia, gyerünk!

CRAVEN Tartsd a szádat, Sylvia. (Parancsoló mozdulattal Juliához fordul) Te pedig idefigyelj, Julia!

CHARTERIS Éljen! Ime, az apák lázadása!

CRAVEN Csend legyen, Charteris! (Juliához, ellentmondást nem tűrő hangon) Minden férfi és nő jólneveltségének az a próbája, hogyan viselkedik viszály idején. Amíg a dolgok simán mennek, bárki könnyen tisztességes tud maradni. Te magad mondtad ma abban a gyalázatos klubban, hogy nem vagy nőies nő. Helyes, legyen, én azt se bánom! De ha nem viselkedsz urinő módjára, akkor majd belép Mrs. Tranfield ebbe a szobába, akkor tessék úgy viselkedni, ahogy uriemberhez illik, különben, bármennyire is szeretlek, úgy elfenekellek, mintha a fiam lennél.

PARAMORE (tiltakozva) De Craven ezredes...

CRAVEN (a szavába vágva) Ne hülyéskedjen, Paramore!

JULIA (könnyek közt, mentegetőzve) Biztosíthatlak, apu...

CRAVEN És hagyd abba a szipogást! Most nem mint az apád szolok hozzád, hanem mint a parancsnokod.

SYLVIA Éljen a hadsereg! A jó öreg Victoria Kereszt!

(Craven fenyegetően Sylvia felé fordul, de a lány gyorsan hátrál, Charteris mögé bujik, s ott leül úgy, hogy ellenkező irányba néznek és csak a válluk széle ér össze. Megérkezik Cuthbertson és Grace, ez utóbbi az ajtó közelében marad, míg az apja odamegy a többiekhez.)

CRAVEN Csakhogy megjöttetek, Jo. Most pedig közölje velük, Paramore, a nagy ujságot.

PARAMORE Mrs. Tranfield, kedves Cuthbertson, engedjék meg, hogy bemutassam Önöket jövődöbéli nejemnek.

CUTHBERTSON (előre lépve, hogy megszorítsa Paramore kezét)
Tiszta szivemből gratulálok. És remélem, Miss Craven, hogy
szívesen fogadja nemcsak a magam, hanem Grace jókívánsá-
gait is.

CRAVEN Természetesen, Jo. (Ellentmondást nem tűrő hangon) Raj-
ta, Julia!

(Julia lassan feláll.)

CUTHBERTSON Rajta, Grace! (Julia jobboldalára vezeti a lányát,
majd ő maga a kandalló előtti szőnyegre áll, háttal a tűznek,
s onnan figyeli alkét nőt, miközben az ezredes is őt áll a má-
sik oldalon.)

GRACE (halkan, hogy csak Julia hallja) Szóval, most bebizonyította
neki, hogy megvan nélküle is, mi? Ezennel visszavonok min-
dent, amit magára mondtam. Hajlandó kezét fogni velem? (Ju-
lia, fájdalmas, félrefordított tekintettel nyújtja neki a kezét.)
És ezek még azt képzelik, Julia, hogy ez a boldog befejezés...
ezek a férfiak... a gazdáink, az uraink!

(Némán állnak mind a ketten, egymás kezét fog-
va.)

SYLVIA (hátradől a kereveten át, s oldalról mondja halkan Char-
terisnek) A nővérkém tényleg lerázta magát? (Charteris bele-
egyezően bólint. Sylvia kétkedve néz rá és hozzáteszi) Én
mégis azt hiszem inkább, hogy maga rázta le őt.

CUTHBERTSON Maga pedig, Paramore, ne hagyja, hogy Charteris
ugrassa magát az eljegyzése miatt. Hiszen ő maga is ugyan-
abban a cipőben jár. Ő ugyanis Grace-t jegyezte el.

JULIA (elereszti Grace kezét és lélegzetvisszafojtva, kinnal, ke-
servvel, de nem hevesen mondja) Már megint!

CHARTERIS (gyorsan felállva) Nem kell megrémülni! Ennek már
vége!

SYLVIA (méltatlankodva feláll) Micsoda? Grace-t is lerázta? Szé-
gyen, gyalázat! (Dulva-fulva átmegy a helyiség másik olda-
lára.)

CHARTERIS (utána megy, s kezét megnyugtatóan a vállára teszi)
Ne féljen, öreg fiu, nem leszek az övé. Hacsak... (a többiek-
hez fordulva) Hacsak Mrs. Tranfield újra meg nem gondolta
magát.

GRACE Nem, nem; remélem, hogy nagyon jó barátok maradunk, de
nincs az az erő, amely rávehetne, hogy a felesége legyek.
(Előre huzza a kandalló előtt álló karosszéket és teljes nyuga-
lommal beleül.)

JULIA Húha! (Nagy, felszabadult sóhajjal a kerevetre ül.)

SYLVIA (vigasztalja Charterist) Szegény, jó Leonard!

CHARTERIS Hát igen, ez a szoknyavadász sorsa. Csak futhatok életem végéig a nők után. Nincs békés családi élet, nincs meleg otthon, nincsenek kedves csemeték, semmi, de semmi mindabból, amit Cuthbertson olyan sokra becsül! Énhozzám senki sem hajlandó feleségül jönni... hacsak maga nem, Sylvia?

SYLVIA Nem, Charteris, erről szó sem lehet!

CHARTERIS (a többiekhez) Na, látják?

CRAVEN (Charteris és Sylvia közé lépve) Hitemre mondom, Charteris, ebből aztán igazán ne üzzön tréfát!

CUTHBERTSON (még mindig a kandalló előtt állva) Ezek a szent dolgok is csak arra jók neki, hogy tréfát üzzön belőlük. Ez az ő Uj Rendjük. Mi, hála az égnek még a Régi Rendhez tartozunk, Dan.

CHARTERIS Ne akarjon szimbólum lenni, Cuthbertson!

CUTHBERTSON (felháborodottan) Szimbólum! Ez a vád is az ibsenizmusból ered! Hogy érti ezt egyáltalán?

CHARTERIS A Régi Rend szimbóluma. De ne beszélje be magának, hogy maga képviseli a Régi Rendet. Régi Rend... ilyesmi nem is létezett soha.

CRAVEN Ebben a kérdésben teljesen ellentmondok magának és Jot támogatom. Az, hogy ifju koromban úgy viselkedjem, mint most maga, legalább akkora képtelenség lett volna, mint hogy hamiskártyás legyek. Én a Régi Rendhez tartozom.

CHARTERIS Csak megöregedett, Craven, és szokása szerint ebből is erényt akar kovácsolni.

CRAVEN Na jól van, Charteris, remélem azért nem sértettem meg? (Engesztelő hangon) Jó, jó, azt talán valóban nem kellett volna mondanom, hogy hamiskártyás. Azt visszavonom. (A kezét nyújtja.)

CHARTERIS (elfogadva Craven kezét) Ugyan, kedves Craven, igazán nem sértett meg. A világért sem! És én sem akartam elragadtatni magam. Dehát... (oldalra tekint, figyel, vajon hallgatják-e a többiek) képzelje mégis el... a vetélytársam boldogságának a látványa! Hiszen megérti, ugye...

CRAVEN (hangosan, keményen) Nahát, Charteris, most már viselkedjék férfi módjára! Pontosan tudja, mi a kötelessége. (Cuthbertsonhoz) Nincs igazam, Jo?

CUTHBERTSON (határozottan) Dehogynem, Dan. Tökéletesen igazad van.

CRAVEN (Charterishez) Akkor hát menjen oda és gratuláljon Juliának. Még hozzá uriember módjára, mosolyogva.

CHARTERIS Helyes, ezredes ur: megteszem. Arcizmom egyetlen rezdülése sem fogja elárulni, mekkora csata dul itt belül.

CRAVEN Julia, Charteris még nem gratulált neked. Most akar minden jót kívánni.

(Julia feláll és veszedelmes pillantást vet Charterisre.)

SYLVIA (az éppen induló Charterisnek hátulról, gyorsan odasugva) Vigyázzon! Julia meg fogja ütni. Ismerem őt.

(Charteris megáll, óvatosan figyeli Juliát, a helyzetet mérlegeli. Egy pillanatig farkasszemet néznek egymással. Grace halkán feláll, közelebb megy Juliához.)

CHARTERIS (a vállán keresztül hátrasugja Sylviának) Megkockáztatom. (Merészen, arcátlanul odalép Julia elé.) Julia? (Kezét nyújtja a lánynak.)

JULIA (teljesen kimerülten végülis elfogadja a férfi kezét.) Magának van igaza. Semmirekellő, hitvány nő vagyok.

CHARTERIS (diadallal és jókedvűen tiltakozva) Ugyan! Miért?

JULIA Mert nincs annyi bátorságom, hogy megöljem.

GRACE (Átöleli Juliát, amint az csaknem eszméletét veszítve, összeszerogy.) Szó se róla! Egy nőcsábászból hőst csinálni? Soha!

(Charteris jókedvűen, érzéketlenül a fejét csóválja és mosolyog. A többiek aggódva, sőt némi tisztelettel néznek Juliára; most éreznek először heves sajnálkozást.)

F ü g g ö n y